

JA ØGYAJPX Y JA ØMYADYA'AKY MIDI JA MARCOS YJAAÿ

Ku Juan Bautista kya'amaay abak etjotp

¹ Yide'en yiknimadyak'okwaañ ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja nwindson'ajtim Jesucristo yja'ajtpy, ja Dios U'nk.

² Yide'en ja y'ejxi tyiyi tø dø'øn ja Dios wyinaty kø'øm tnimaañ ja kyugajpxy Isaías, jøts ja yide'en tjaadya'ant ja ayuujk ku ja Dios Teety ja y'u'nk yide'en tnimaay:

Ngajxjawyeenip øts, u'nk, ngugajpxy tu'uk pøn nøjxpx jawyeen kugajpxy'ajtpi, ja'ats ja naxwii'ñit jaa'y tnøjmip, jøts wan ja tyiktøwdi tyiktuuda'akti ja wyinmaa'ñ, jøts mets ja m'ixpøjkin jade'en yikupøkt.

³ Pø patyxi ja kugajpxy ñijkxy jawyeen abak etjotp jøts myigu'uk ja tnøjmit møk'ampy:

“Awejxidi Dios y'ixpøjkin, yiktøwdi yiktuuda'akti mwinmaa'ñ yikxon.”

⁴ Ja Juandam idø'øn jam jade'en memp abak etjotp jøts jaa'y ja tyiknøbety, yide'en ja wya'añ jøts ku ja jaa'y tuki'iyi tja'dyigøøgyøxti ja kya'øyjaa'y'ajtin jøts wan tnøbajtkøxti, kuts idø'øn ja jade'en ttu'undit winets ja yikpojkipimaa'kxtit.

⁵ Mayjaa'y idø'øn ja jam nimejniyip jøts ja py-atmadøyi, mendip ja jaa'y jam pøn tsinaadyip Jude'it etjotp, jøts nayide'en pøn kugajp'ajtmidip Jerusalén; jade'en Juan ja mayjaa'y jam ñimiñiyi

møj nøøjotp midi txøøw'ajtp Jordán, jøts ja jam ñøbatti ku pyøky ja tkajpxnaxkøxti.

⁶ Kameeyi pøjk wyet'ajtpy idø'øn ja Juan wyinaty, jøts po'ak ja tsum'aty; ja' ja tø ñadyatsumyi jøts møj mu' ja jam tñidsøøni møøt ja jiyujk pa'ak, ja' ja jam yji'kxpy.

⁷ Yide'en idø'øn kya'amay mayjaa'y agujkp:

—Ja øts ja jaa'y tu'uk ix'oojk xpamiñ pøn møkta'aky yikutukp ja'agøjxp ku kutujk ja tmimiñ møk'ampy, ka'ap øts ja nmi'abaaty jade'en sa yikutuky, nijuuni øts ja møøt nganamyibaat'atiyit.

⁸ Paty meets ixyam tiy janch ndyimdyukmadøy, jøts ku øts ja'ayi tø nnimiñ jøts meets nøø nduktanøbatt; jøts ku dø'øn ja yja'att pøn øts idø'øn ndijpy ix'oojk memp, jawaani øy ja tyunk ja ttu'unt kumi Espíritu Santo ja tyuktatøkip ja jaa'y.

Ku ja Jesús ñøbejty

⁹ Xjats ja Jesús winet et chøø'ñ Nazaret, jam kajpkøjxp midi wyinaty Galile'it jaa'y y'etjotp, jøts ja ñijkxy nøbajtpi møj nøøjotp midi txøøw'ajtp Jordán, ma Juan ja yiknøbajti.

¹⁰ Xjats ku ja pyidsiimy møj nøøjotp, winets ja ojts t'ixy ja tsajp jøts ku ja y'awa'açh, jøts Espíritu Santo ja jade'en ñigida'agyí sam ja tsapak.

¹¹ Xjats yikmadøøy ja Dios Teety y'ayuujk jap tsajpjøtpy, yide'en ja wya'añ:

—Øts me n'u'nk'ajtpy; njanchøjkpy mets jøts njanchtajotkujk'ajtpy mets.

Ku ja Jesús miku' øjts yjot'ijxyi

¹² Winets ja Espíritu Santo yiknøjkxøø jam abak etjotp,

13 Jøts ja Jesús jam wixijkxyøøw chinaay. Xjats ja miku' ja yikpojkrpitunwa'añi, jøts ja nijuuni tkamimadøøy. Jam idø'øn ja chinaay ma ja may awa'añ jiyujk jam chøønidi, xjats ja ankilis ja pyudøjkøø.

Ku ja Jesús tpadøjkiy#ñ ja tyunk

14 Jøts ku ja Juan wyinaty tø yikpiktakni jap puxøjkjøtpy, winets ja Jesús chøø'ñ jøts ja ñijkxy Galile'it etjotp, ma ja tniga'amaay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, midi ñigajpxy sa Dios ja yjaa'y ttanitanit ja kyutujk.

15 Yide'en ja wyaañ:

—Tønim inet ja xøøw ja et yja'aty, wingomp ixyam ja Dios kyutujk midi ya tu'ump. Yiktigatsti ja mdsinaa'yindi, ja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja mga'øyjaa'y'ajtindi, jøts janchjawidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky.

Ku ja Jesús twaaadsøøy nimaktaxk ja ajkxmakpi

16 Jam idø'øn mejpya'am midi txøøw'ajtp Galilea, jam ja Jesús wyinaty ñaxy ku ja t'ejxpaajty namajtsk ja jaa'y, ja Simón jam wyinaty møøt ja y'uch Andrés. Ajkxmaktip idø'øn ja tyunk'ajttip, xyuumy ja jam wyinaty ñøøwejtspajttip midi ja tya'ajkxmaktip.

17 Xjats Jesús ja tnimaay:

—Mada'akti, møøt widettik øts jøts nduknijawidit sudso jaa'y ja nitso'ok'ajtin tpaaty.

18 Ku ja jade'en yiknimaydi, winets ja jatyi tmajstuttøø ja xyuumy midi ja wyinaty tya'ajkxmaktip, jøts ja tpadsoo'ndøø.

19 Jawaani ja Jesús ojts yø'øy xjats ja ojts t'ejxpaaty ja Jacobo, pøn ja Zebedeo wyinaty

myajnk'ajtpy. Ja' jam wyinaty barkijotp t'adajkyidip ja xyuumy møøt ja y'uch Juan.

²⁰ Xjats ja tyaajxyi'ñ, wyaadsoow ja'; winets ja tyeety ja tunk ja ttukmidandøø jam barkijotp møøt ja tyumbi, jøts ja Jesús ja tmøøtnøjkxti.

Tu'uk ja yaa'dyøjk pøn ja miku' wyinaty tø ty-atøkiyi

²¹ Xjats ja ojts yja'atti Capernaum, jam møj kajpkøjxp; jøts ku poo'kxin xøow tpaajty, winet ja Jesús ñijkxy yik'ixpøjkpi jam israelit jaa'y chaptøjkjotp.

²² Xjats ja jaa'y ja jam ñigyumaap tjawidi, ku Jesús ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja jaa'y pøn ja møk kutujk tmøøt'ajtp, ka'ap ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja kajpxwejpitøjk pøn yik'ixpøjktip jap israelit jaa'y chaptøjkjotpy.

²³ Japts wyinaty tu'uk ja jaa'y tsaptøjkjotpy pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi, ja' møk yide'en waan:

²⁴ —¿Mets Jesús, Nazaretit jaa'y, tiku øø tø xnimiñ, sa øø xunwa'añ? ¿Ja' mets tø xnimiñ jøts øø xyikudigøøgyøxt? Wa'ats me n'ejxkapy pøni pøn mets. Ka'axi me mbøkmyøødi, Dios jaa'yxi mets.

²⁵ Xjats ja Jesús møk twingugajpxiyi'ñ ja miku', jøts ja tnimaay:

—¡Amøñi, kidi nugo mgajpxy, tsojk majtstu'ut yø jaa'y!

²⁶ Xjats ja miku' møk'ampy tyikmi bejpijky ja jaa'y, jøts ja møk chabaay, winets ja pyidsimy.

²⁷ Xjats ja mayjaa'y janchnigyumaap tja'widøø, jøts ja xem yam ñadyiibyikyidi kø'øm, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Ti wenk ixpøjkin ya'at? ¿Ti tunk yø jade'en tyumpy? ¡Janch møk kutujk tmøødi, mimadojip paat ja miku' yø' ku yø t'ane'emy!

²⁸ Xjats ja jaa'y ja tñimadoogøxti pøni niwine'en ja jam wyinaty chøøniidi Galile'it etjotp. Niduki'iyi ja tñija'wigyøjxtøø ku ja Jesús jade'en t'ødyuñ ja jaa'y.

Ku ja Jesús tyikmøkpjky ja Simón Pedro tyaakmø'jt

²⁹ Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam tsaptøjkjotp, winets ja tmøøtnijkxy ja Jacobo møøt ja Juan jam Simón tyøjkwindum, ma ja wyinaty tmøøtsøøni ja y'uch Andrés.

³⁰ Jamts pamaa'y ja wyinaty tmøødidi, tyaakmø'jt ja Simón wyinaty pøjkip, mowa'añ jømba'am ja yjanchpiky; jøts ja Jesús ja ttukmadowdi ku ja jade'en pyiky.

³¹ Xjats ja Jesús twingume'eniyi'ñ ja pamaa'y, jøts ja ojts twejtsji'iky; ja'ayi ja jade'en ttuun, winets ja pya'am jatyi ñiwaajtsøø; kuts ja jade'en yjajty, xjats ja tø'øxyøjk ja yikaajyidi nayjatyi ku ja chøøjky.

Ku ja Jesús tyikmøkpjky ja maabyamaa'y

³² Waani y'ijty ku ja xøøw yjejxy jøts ku kyoodsiña, winet ja Jesús yiktaniamiñ ja mayjaa'y pøn wyinaty pøjkidip, jøts ja jaa'y pøn wyinaty tmøøt'ajttip ja miku';

³³ niduki'iyi ja kajp jaa'y myendøø tøk'agø'øm ma ja Jesús jam wyinaty.

³⁴ Xjats ja may tyiktsøøjky ja pamaa'y pøn wyinaty tigati pøjkidip, ojts ja tyiktsokixy jøts ja miku' ja tyikpidsømgijxy midi ja jaa'y wyinaty

myøøt'ajttip; jøts ka'ap ja miku' ja tyikajpxy, kumi ñija'wip ja' paty ja jade'en ttuñ jøts ja kyadamigajpxiyit jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús kya'amaay

³⁵ Xjats ku yjøpkyoots'ajty, jaakmøñim ja et wyinaty, winets ja Jesús myaabi'di'jky jøts ja chøø'ñ jam kajpjotp, Dios Teety ja wyinaty y'ajot'atwampy, paty ja ñijkxy abak etjotp.

³⁶ Xjats ja Simón choo'ndøø ixaabyi møøt ja myigu'uk, jøts ja tpaatwa'andi ja Jesús,

³⁷ xjats ku ja tpaatwø winets ja tnimaadyøø:

—Mdum'ixaajy'ip jaa'y ixyam.

³⁸ Winets ja ñimaajyidøø:

—Wan tjaa'myindi abikyajp midi wingon tandip, jøts øts jam nayide'en nniga'ama'aty ja øgyajpxy ja ømyadya'aky; kumi ja' ø tø nnimiñ jøts øts jade'en ndu'unt.

³⁹ Xjats ja Jesús jade'en t'ayø'øy ja kajp midi jam wyinaty Galile'it etjotp, jøts ja kya'amay jam tsaptøjkjotp, jøts ja nayide'en tyikpidsimy ja miku' midi ja jaa'y wyinaty winaagin myøøt'ajttip.

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ja jaa'y pyu'uts

⁴⁰ Xjats Jesús ja jaa'y tu'uk ñimejnøø pøn wyinaty axøø'kpm putsp, jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja wyaañ:

—Møøt'ajtpy mets ja møk'ajtin jøts ø xyiktso'okt, yiktsokts øts mdsojk'ajtingøjxp.

⁴¹ Xjats ja Jesús ja y'ayo'ejxi, jøts ja tnixajyi'ñ, yide'en ja tnimaay:

—Ndsøky'ajtpy øts jøts mdso'okt, tsokni.

⁴² Ja'ay*i* ja jade'en wyaañ, xjats ja jaa'y ja pyu'uts jaty*i* ñiwaajtsiyøø jøts ja myøkp*i*jky, møk møjaa*w* ja ñayja'wiyøø.

⁴³ Winets ja Jesús ja pyagajxøø, yikxon ja y'ukyik'ane'emy, yide'en ja tnimaay:

⁴⁴ —Madow, kidi jaa'y xukmadø*y*, ka'ap pøn sa xnøjmit, nøjkx jam teety wyindum jøts ja xuk'ext ku tø mdsø'øky, jøts nay jam idø'øn mdamiyoxp ja Dios ja jiyujk sa Moisés jeky*i*p tyikutuky, jade'en ja jaa'y tnijawidit jøts ku me tø mjanchø'øky.

⁴⁵ Xjats ja jaa'y ñijkxy, jøts ja tuki'i*y*i ttamimadyakijxy ja mayjaa'y sudso pu'uts ja wyinaty tø ñiwa'achiyi. Paty ja Jesús øy ma kya'ukajptøjkini, jagam ja wyidity ma ja et janch abak; jamts ja øy magama pøn ñidsøøñi jøts ja yikninijkxy.

2

*Ku ja Jesús tyikpidi'jky ja køxujxp*i* pakxujxp*i**

¹ Ku wyinaty kawinaak xøøw tø ñajxni, xjats Jesús jadigojk kyajptøjkii'ñ jam Capernaum; jøts jaa'y ja tnija'widøø ku ja wyinaty tø yja'aty jam tøjkotp.

² Xjats ja mayjaa'y jaty*i* ñamyujkidøø, yikxon ja tøj*k* yjanch'ujch, ka'ap ja y'uknibaajtini; jøts ja Jesús jam tniga'amay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky.

³ Winets ja jaa'y yja'ttøø nimaktaxk pøn tkiyja'ttøø tu'uk ja pamaa'y pøn wyinaty køxujxp pakxujxp.

⁴ Xjats ja Jesús ja tjpaatwa'andi, jøts kumi nima kya'awa'ads*i* kumi tø ja mayjaa'y wyinaty t'awa'kta'tsnidi ja tøjkaaw, winets ja tnitajtuttøø

ja tøj̄k jøts jut ja tyik'awatstøø. Japts pamaa'y ja tyikwinajktøø møøt ja myaaabajt jap Jesús wyinduypy.

⁵ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y pøn tyikmendøø ja pamaa'y jøts ku ja amuum yjanchjawīyi, winets ja pamaa'y ja tnimaay:

—Nbojkipimee'kxpy mets u'nk.

⁶ Jamts wyinaty ja kajpxwejpitøj̄k chøønidi pøn wyinaty ttuk'ixpøj̄ktip ja Moisés kyutujk jam tsaptøj̄kjotp, ja'ats yide'en winmaadyøø:

⁷ “¿Ti yø jaa'y jade'en kyuwa'anip, sa yjaty? ¿Tiku yø jade'en wyaañ? ¡Ka'ap idø'on jade'en y'øyi! ¿Pøn ja pøky ya t'ukmaa'kxp, kidi Diosip tu'ugyi tmaa'kxp ja pøky?”

⁸ Xjats ja Jesús ñija'wip ja wa'ats ku ja jaa'y jade'en wyinaty wyinmaydi, winets ja tnimaay:

—¿Tiku jade'en nichøky mwinmaydi?

⁹ ¿Ja ti ne'egi jawaani jajtni, kuts yø pa'amjaa'y nnøjmit: “Mee'kxpy øts yø mbøky”, uk ku nnøjmit: “Wa'kuki, pøkmukni yø mmaabajt jøts nøjkxni mdigam”?

¹⁰ Ixyamnim meets inet x'uk'ext mabaat øts idø'on ja møk'ajtin nmøøt'aty ya naxwiiñ jøts ø nmaa'kxt ja pøky.

Xjats ja tnimaay ja køxujxpi pakxujxpi:

¹¹ —Pidøkni, wa'kukiñi, wejtsjøøky yø mmaabajt jøts mnøjknit mdigam.

¹² Xjats ja pamaa'y jatyi pyidi'jky; ojts ja myaaabajt ja twejtsji'iky, jøts ja jam cho'oni mayjaa'yjotp. Paty ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap tja'widøø ku ja pamaa'y jade'en myøkpjiky, xjats ja Dios ja ttamøja'widøø, jøts ja wyandøø:

—Nimā niwindinim jade'en nga'ijxyindi.

Ku ja Jesús tpawaqy ja Leví

¹³ Waani y'ijty, winets jadigojk chøø'ñ ja Jesús jøts ja ñijkxy jam mejy'agøø'm; jamts jaa'y ja yikxon yjanchnimiñi, jøts ja jam tyik'ixpiky.

¹⁴ Xjats ku døø'n ja ojts ñijkxy, winets ja t'ejxpaajty ja Leví, ja Alfeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøø'ni mā ja ttukugubety ja jaa'y ja pyikta'aky, xjats ja Jesús wyaañ jøts ja Leví yikniimaay:

—Wan tjaa'myim jøts øts n'ixpøjkin xpabøjkit.

Winets ja Leví jatyi tyanaagyukiyi'ñ, jøts ja Jesús ja tpanijkxy.

¹⁵ Xjats ja Jesús yikwaay migaabyi Leví tyøjkwindum, winets ja yikugubajtpi yja'tmidøø, møøt jadu'ukpi jaa'y pøn kyabadundip ja myigu'uk chinaa'yin, jøts ja tu'ugyi twinguwa'jtsidøø ja kaabyajt møøt ja Jesús jøts ja pyabøjkitøjk; janch namay ja jaa'y jam wyinatyi pøn ja Jesús pawidejtiyip.

¹⁶ Xjats ku ja kajpxwejpitøjk jøts ja fariseotøjk jade'en t'ejxtøø jøts ku ja Jesús jam wyinaty tmøøtkay tum ja ka'øyjaa'dyi, winets ja tniimaadyøø ja pyabøjkitidi:

—¿Jadits ku yø mwindsøn tmøøtkay yø yikugubajtpidi jøts yø ka'øyjaa'dyi?

¹⁷ Xjats ku Jesús ja jade'en tmadøøy, winets ja wyaañ:

—Ka'ap øts nyiktaniguexy jøts nbudøkit pøni pøn janch wā'ats ñayja'winiiyip, ja'agøjxp ku ja pyøky kapøkyjawidi. Ja'ayi ja nbudøkip pøni pøn ñadyapøkyja'wiiyidip ja pyøky. Nayide'en øts idøø'n

njaty sam ja tsøyibi kyanijkxy ma ja pamaa'y kya'ity. Jami ja ja'ayi ñijkxy ma ja pa'amjaa'y jam.

Ku ja Jesús yikt#byjky tigøjxp ku ja kya'ayuu'atti

¹⁸ Tuk'ojk idø'øn yjajty, ixam idø'øn Juan Bautista pyabøjkpitøjk wyinaty y'amaay'atti møøt ja fariseotøjk, ayuu'ajttip ja jam wyinaty, Dios idø'øn ja jade'en wyindsø'jkidip, winets ja jaa'y winaagin tñimendøø ja Jesús ma ja wyinaty jøts ja tti#byøkti, yide'en ja tñimaadyøø:

—¿Jadits ku Juan pyabøjkpitøjk y'amaay'atti jøts ja fariseotøjk nayide'endi, ka'axi ja kyaydi, jøts sudso mets yø mbabøjkpitøjk nayide'en kya'amaay'atti, sudso meets yjaw i amgujuk jotkujuk mgaydi? Ka'ap meets yjaw i xkumay.

¹⁹ Jade'en ja wyandøø, xjats ja Jesús yide'en y'adsøøy:

—¿Winaak ojkimts meets jade'en tø x'uktani'ixy, winaak ojk meets jade'en tø x'uknijawi ku tø'øxñigaabyi tø'øxñi'ukpi tø y'uk'ayuu'atti ku ja jemyaa'y jam tø yja'tni? Ka'axi jade'en pøn y'ayuu'aty, ka'ap jade'en pøn tø t'amaay'aty.

²⁰ Jaanim idø'øn tiy yjanch'amaay'atti pøni ku ja wyinaty tø yiktawinwaadutnidi ja jemyaa'y, jam ja jade'en kyaydi amgujuk jotkujuk jøts ja jemyaa'y ja myidsep ja o'jkin jaty tyuk'anøjkxiyi. ¿Pønts jade'en kidi yjotmay'øøky? ¿Sudso dø'øn jotkujuk ngaa'yint n'uujkint? Pø nayide'enxi øts idø'øn yø nbabøjkpitøjk yam xjawidi ku njaakyam'aty.

²¹ 'Ka'axi pøn wyetpach tta'agiyi jemwyet midi tyimyjemñim; ku ja jade'en yiktu'unt, jøts kumi mujkpi ja jemwyet, jøts ja tjaaktyimgyøø'tsni ja wetpach, jaaktyimyiwenip ja kyøøts'ajtin ja'.

22 Jøts nayide'en ka' y'øyi jøts yikpikta'akt ja vino jap po'dukjōtpy midi namii'kxñim; ku ja jade'en ndu'unint, takøø'tsipts ja po' jøts jade'en nugo wyindigøy, windigøøpy ja po' jøts nayide'en ja vino. Paty ja vino midi namii'kxñim nda'ada'amyin ja jembyo'ak, jøts jade'en nimidi kyawindigø'øty.

Ku ja Jesús pyabøjkpitøjk poo'kxin xøøw et y'ariindøjtøø

23 Tuk'ojk idø'øn yjajty ku poo'kxin xøøw wyinaty tø tpaaty, winet et ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtnajxy jam kamjotp mā ariingam jam wyinaty; jam idø'øn ja wyinaty ñaxti ku ja pyabøjkpitøjk ttøjpinaḡwa'ktøø ja ariindøøm.

24 Xjats ku ja fariseotøjk ja ojts jade'en y'ijxyidi jøts ku ja jade'en y'adø'øtsti, winet ja Jesús jatyi yikniḡaay:

—iEjx yø mbabøjkpitøjk! ¿Tiku yø jade'en y'adø'øtsti, tiku ariin yø ttøjti, kumi ka'ap jade'en kyutukyi jøts yø jade'en y'adø'øtstit ku poo'kxin xøøw?

25 Winets ja Jesús y'adsøøy, jøts ja wyaañ:

—Nugo meets mjanchkajpxy. Tø meets ja nøky xja'ixy midi wamp jøts ku ja David yide'en y'adijch møøt ja myigu'uk ku yuu ja pyaajtidøø, ku ja wyinaty niti kya'ijtxyidi.

26 Winets ja ñøjkxtøø jap tsaptøjkjōtpy mā ja Abiatar jap wyinaty tyeetywindsøn'aty, japtys ja t'amidøøy ja tsapkaaky midi ja Dios yja'ajtpy jap wyinaty. Ja'ats ja ojts tkaydi midi ka'ap kyutukyi jøts nugo jaay ja tka'adyit. ¿Jøts tiku dø'øn ja jade'en y'adijch pøni ka'adam ja jade'en kyutukyi? ¿Tiku myigu'uk ja nayide'en ttukaay ja

tsapkaaky, pøni jade'endam ja kyutukyì jøts ja ja'ayi tka'adyit pøn teety'ajttip?

²⁷ Nayi waan ja Jesús yide'en:

—Ja'agøjxp ja poo'kxin xøøw yikpiktaajky jøts ja jaa'y yikpudøkit, kidi ja'ajip poo'kxin xøøw yik-tanibiktaajkiyii'ñ jøts jaa'y niti kyidyimdyu'undit.

²⁸ Ngudanaapy øts ja naæwii'ñit jaa'y, jøts øts wamp ti paa't'ajtip kapaat'ajtip yiktu'unt ku poo'kxin xøøw.

3

Ja jaa'y pøn wyinaty ja kyø'jadi'iñi tøøtsnip

¹ Xjats ja Jesús jadigojk tyøjkiyii'ñ jam tsaptøjkjotp ma yaa'dyøjk ja tu'uk tpaajty, midi wyinaty tuktamajñ køxujxp.

² Jøts ja Jesús jam a'ejxuky y'ity, ja' ja jaa'y y'ejxwandiip pøni y'ukyiktsøkpy idø'on ja jaa'y ku poo'kxin xøøw, winets ja jatyi tni'øønidit.

³ Xjats ja Jesús tnimaay ja yaa'dyøjk pøn ja kyø' wyinaty xujxp:

—Pidø'øk jøts ixè nøjkx mdani kuk'ajy.

⁴ Xjats ja Jesús ttii'byijky ja jaa'y pøn ja jam wyinaty a'ejxujkiyidip, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ixyam kutuky, ku jaa'y n'ødyu'unint, uk ku jaa'y nga'ødyu'unint? ¿nyiknitsoojkimp ja jaa'y, uk nyik'oo'kimp ku poo'kxin xøøw, midi'ibi øy?

Xjats ja jaa'y amøñi y'etti, nipøn sa kyawa'añ.

⁵ Winets ja Jesús ja twin'ejxji'jky ambøjkin'ampy, jøts ñiyjotmay'oo'kni dø'on ja Jesús y'ejxji'jky, ja'agøjxp ku ja jaa'y niwine'en tkaja'gyukidi. Jøts ja tnimaay ja jaa'y midi wyinaty køxujxp:

—Xajtøw.

Xjats ja xyajtiy, jøts ja kyø' ja møk tyaañ, ojts ja chø'øky.

⁶ Winets yø'øpyidsømdøø ja fariseotøjkti, jøts tminagyajpxidi ja Herodes myigu'uk, ja' ja kya-jpxy'ajttøø sudso t'ukyik'oockit ja Jesús.

Ja mayjaa'y pøn jam wyinaty mejy'agø'øm

⁷ Xjats ja Jesús chøø'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts tmøøtnijkxy jam mejy'agø'øm, winets mayjaa'y ja pyanøjkxidøø pøn jam wyinaty Galilea kugajp'ajttip.

⁸ Xjats ku mayjaa'y ja ojts tñimadowdi jøts ku ja Jesús jade'en tjanch'ødyuñ ja jaa'y, winets jam øy pøn jaa'y myendøø, pømbi tsoo'ndip jam Jude'it etjotp, pømbi Jerusaléngit kajpjotp, pømbi Idume'it etjotp, pømbi tsoo'ndip wingon ma ja møj nøø midi txøøw'ajtp Jordán, pømbi tsoo'ndip jam Tiro etjotp, jøts pømbi tsoo'ndip jam Sidón etjotp, jade'en ja mayjaa'y ja jam ñimejniyøø.

⁹ Ja'agøjxp ja Jesús ojts t'ane'emy ja pyabøjkpitøjk jøts ja jam tyik'awejxtit tu'uk ja barki, jøts mayjaa'y ja kya'adejmukiyit.

¹⁰ Kumi tø ja wyinaty kawinaak tyiktsø'øky ja jaa'y, tum jam ja pamaa'y wyinaty tø ñaxkida'akti ja' ñikøjxp jøts ja cho'okti.

¹¹ Jøts ku ja Jesús maamyiku' y'ejxpaadyiyi midi ja mayjaa'y jam myøøt'ajttip y'am yjotp, jatyi ja wyinguxaniyi jøts ja ñii'mxyi:

—Dios U'nk mets.

¹² Xjats ja møk tnøjmi jøts ja ka'ap ttukmado'odit ja mayjaa'y jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús twiwijch ja jaa'y nimakmajtsk pøn ja wyinaty kyudanaabyi'atwampy

¹³ Xjats ja Jesús pyatøjkiyi'ñ kojpkøjxp, mā ja jaa'y ja twaadsøoy pøni pøn idø'øn ja kø'øm chøjky, winets ja jam ñimejniyøø ja jaa'y pøn ja wyinaty tø twaadsøy.

¹⁴ Jøts ja nimakmajtsk twiwijch pøn ja ejtp myøøtwidetwampy, jøts pøn tniga'ama'adyip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky;

¹⁵ xjats ja tkutujkmøoy jøts ja tyiktso'oktit ja pamaa'y, jøts ja miku' ja tyikpidsø'ømdit midi ja jaa'y winaagin myøøt'ajttip. Jade'en tyajky ja kutujk.

¹⁶ Nimakmajtsk idø'øn ja jaa'y jam wyinaty: jam ja Simón wyinaty pøn nayide'en yiktejp Pedro;

¹⁷ jøts nay jam ja Jacobo wyinaty: møøt ja y'uch Juan, ja Zebedeo y'una'jk midi xøbajtøø Boanerges, ja' idø'øn tyijpy midi møk møk ja jaa'y myigajpxtip ejxim ja anaaw pyijy, ka'ap idø'øn chø'øgidi;

¹⁸ Nay jam ja jaa'y wyinaty: midi txøøw'ajttip Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo ja Alfeo y'u'nk, Tadeo, jøts ja Simón midi tsoo'mp canaangit jaa'y y'etjotp,

¹⁹ jøts nay jam ja Judas Iscariote wyinatymi midi tkøyajk ja Jesús.

Ku ja Jesús yikniṃaaq jøts ku miku' myø'ajtin ja tyiktuujni

Xjats ku ja Jesús wyimbijty kojpkøjxp, winets pyabøjkipitøjk ja tmøøtøjkiyi'ñ tøjkjøtpy,

20 jøts ja jaa'y yikxon ñamyujkidi jadigojk, nigidibaat ja Jesús y'ukaañidi møøt ja pyabøjkpitøjk.

21 Xjats ku ja Jesús myigu'uk ñimadojiyøø jøts ku ja jam wyinaty, winets ja ñimejni jøts ja yik-tsoonwa'añi kumi jade'en ja wyinaty wyinmaydi jøts ku myø'øty ja Jesús.

22 Nayi tø ja kajpxwejpitøjk wyinaty myeemidi jam pøn tsoo'ndip Jerusalén, xjats ja wya'andi:

—Miku' windsøn yø jaa'y myøøt'ajtpy, ja Beelzebú, ja' yø tyamøj paty yø myayi jøts yø tyikpidsimy myimiku' midi yø jaa'y jadu'uk myøøt'ajttip.

23 Xjats ja Jesús twaadsøoy ja jaa'y, jøts ja ttukwinjawiwya'añ tu'uk ja madya'aky, paty ja wya'añ:

—¿Sudso ndejint miku' kø'øm ñankpyidsømiyit aguwanikøjxp?

24 Jøts nayide'en ku tu'uk kajp ñawya'kxyi, jøts ja tsep ttundi agø'ømyi, ka'ap ja kajp jeky y'ity, jatyi ja jaa'y jadi'iñi ñankyixyidi;

25 nayide'en yjaty ku jaa'y ñachiigyidi ni'u'nk ni'unajk, ka'ap ja jeky chøøniidi.

26 Jøts ku miku' kø'øm ñañibidø'øgyit, tø dø'øn ja wyinaty kyawindiy, ñankyudigøjyip idø'øn ja wyinaty kø'øm.

27 'Nipøn midsep jap jadi'iñi kyatøki jap jotmøk jaa'y tyøkjøtpy, kunim ja tkøwøøndit tpakwøøndit; winetnimts ja tpøkøjxidit ja pyikta'aky. ¿Ti sudso øts yø jaa'y jeexyip ja miku' ndukmajtstu'uty kuk øts ja miku' windsøn jawyeen tø ngamimada'aky?

28 'Janch meets idø'øn nnøjmi, jøts ku ja jaa'y ja pyøky tuki'iyi yikmee'kxy, tuki'iyi yikmaa'kxkixy ja ka'øñigajpxy ja ka'øñimadya'aky;

29 ja' nijuuni kyayikpojkrpimaa'kxp pøni pøn tka'øñigajpxp tka'øñimadyakp ja Espíritu Santo, ejtp ja pyøky ja tmi'ity.

30 Ja'agøjxp ja Jesús jade'en wyaañ ku ja wyinaty jade'en tø yiktijy jøts ku miku' ja tmøødi, jøts Espíritu Santo tkamøøt'aty.

Ja Jesús tyaak jøts ja y'uch

31 Waani y'ijty, xjats ja Jesús y'uch yja'ttøø møøt ja tyaak, jøts ja jap tøk'agi'py wyä'k'øyidi, japts ja tnankwyaadsojidøø ja Jesús.

32 Winets Jesús ja jaa'y ñimaajyøø pøn ja jap wyinaty wingon windsinaajyip, yide'en ja wyandøø:

—Ixap ja mdaak y'awijxy tøk'agi'py møøt ja m'uch, mets myik'ixaapy.

33 Xjats ja tnimaay:

—¿Pøn øts idø'øn xuktaak'ajttip, jøts pøn øts idø'øn xuk'uch'ajttip?

34 Winets ja twin'ejxji'jky ja mayjaa'y, jøts ja tnimaay:

—Yø' øts idø'øn ndaak'ajtpy, jøts yø' øts idø'øn n'uch'ajtpy pøn øts ya wingon xwindsinaadyip.

35 Ja' øts idø'øn n'uchip, jøts ja' øts idø'øn ndaagip pøni pøn tpadundip sa ja Dios chojkin.

4

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja jaa'y midi nøjkx neppi

¹ Xjats ja Jesús jadigojk yik'ixpøjktøjkijii'ñ jam mejpya'am ma ja jaa'y ja ojts ñimiñiyi may'ampy, jøts ja jam ñañimukpajtidøø. Ku dø'øn ja jade'en janch namaydi, winets ja Jesús tyøjkijii'ñ jam barkijotp midi wyinaty nøøjotp, jamts ja y'ixaajky jøts ja mayjaa'y jam nøø adsayjotp tyandøø.

² Jamts ja tyik'ixpijky jade'en, may ja ejxpajtin madya'aky ja jam tnigajpxy, yide'en idø'øn ja tnimaay ja mayjaa'y ku ja jam yik'ixpijky:

³ —Øyim idø'øn xmado'odit: Tu'uk idø'øn jaa'y chøø'ñ ariin wøjpi.

⁴ Jøts ku dø'øn ja ojts twøjwidity ja tyømt, winet ja tømt waani ñaxkidaajky jam tuu'ba'am, ja'ats ja joon jam ñimeen jøts ja wa'ats tpeemuikijxy.

⁵ Nayide'en ja tømt jam waani ñaxkidakmøø tsaajotp ma ja naajx øy kya'ity; xjats ja ariindømt jam janch tsojk myujxy, kumi ka'ap ja naajx wyinaty myajpxyi.

⁶ Jøts ku ja xøø'an myiiñ, winets ja tyijch, ja'agøjxp idø'øn ja jade'en yjajty ku y'aats ajawi kya'ity.

⁷ Nayi naxkidaajk ja tømt jam kujp agujkp; jamts ja yjanchni'aa'mbejty ku ja kujp yikxon yondøø jøts ja jade'en kyatøømiyii'ñ.

⁸ Nayi naxkidaajk ja tømt jam øñaxjotp. Ojts ja yikxon yøñ, yikxon ja jam yjanchtøømiyii'ñ midi'ibi ee'pxmajk ja pyajkwimbejt tu'ukpi tømt, midi'ibi tugi'pxy pajkiyii'ñ, jøts midi'ibi magø'pxy, jade'en ja ariindømt pyajkpejty.

⁹ Xjats ku ja Jesús jade'en myadyakijxy, winets ja tnimaay ja mayjaa'y:

—iPøni pøn ja'gyukiwyampy, wan tja'gyuki!

Tigøjxp idø'on ja Jesús ejxpajtín madya'akyøjxp ja y'ixpøjkin tyaky

¹⁰ Xjats ku ja mayjaa'y choo'ndi, jøts ja Jesús jam tyaañ, winets ja tyiktødi ja namakmajtsk pyabøjkipitøjk, jøts nay ja pyabøjkipitøjk pøn ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, ja' ja ñijawiwyandip ti dø'on ja madya'aky jade'en tyijpy, sudso ja yikja'gyuki.

¹¹ Xjats Jesús ja ñimaajyidøø:

—Meets nugo myiktukmadoop ja' midi ka'ap y'ijty yikñijawi pøni sa ja Dios kyutujk y'ejxi tyiyi midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y; jøts pøn øts ngutujk xkababøjkidip ka'ap ja jade'en tiy yiktukmadowdi, ejxpajtín madya'akyøjxp ja yiktukmadowdi;

¹² jøts ja jade'en kyawinmaa'nbyaattit ku ja ti tjaníwinmayidi, ka'ap ja tmadoogukidit pøni sa jaty ja yjayiknøjmidi, paty idø'on ja jade'en yjatti ku øts ja kø'øm xkajanchjawidi, kø'øm idø'on ñadyuñidi paty ja pyøky kyayikmaa'kxtit.

Ku ja Jesús tnigajpxy sudso dø'on yikja'gyukit ku jaa'y neppi ñijky

¹³ Winetnimts ja wyaañ:

—¿Ka'ap xja'gyukidi yø ejxpajtín madya'aky, sudsomts meets ja xjanchja'gyukigyøxt jadu'uk ja ejxpajtín madya'aky?

¹⁴ Pøn ja ariindømt twøjp, jade'en idø'on ja n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky tkajpxwa'kxp.

¹⁵ Jøts winaagin jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tuu'ba'am: y'amidoodujktip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ku ja jade'en tmadowdi, winets ja miku' ja jaty ñimiñidi jøts

ja pyøjkxyidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja wyinaty tø y'ukjotøkiyidi.

16 Nayide'en ja jaa'y winaagin n'ukpiktaajkma'ant ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tsaajotp: pyatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ñixyondakni, jøts kumi ka'ap ja tmimøk'etti,

17 jade'en ja yjatti ejxim ja ariin y'aats ajawi kya'ityin; ka'ap ja jeky tmi'etti ja'agøjxp ku ja tku'ayo'ombaadidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, winets ja tmajtstu'utti, ka'ap ja tu'ugyi tpadundi.

18 Nayide'en jaa'y winaagin yjatti ejxim ja tømt midi jam yikwøj kujp agujkp: yjapatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky,

19 jøts ja' ja ne'egi tyajotigøødyip ja pyikta'aktyi ja jujky'ajtindi midi ya naxwiiñ, ja' møjtojkidip jøts ja tyikudigøy ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ja jaa'y tkayikwingaxø'øktit ja Dios kyajpxy.

20 Ja jaa'y nayide'en winaagindi pøn tpatmadoodip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky jøts ja yjotøkiyidi, winets ja tyikwingaxø'økti jade'en ejxim ja tømt midi yikwøjp jam øñaxjotp. Winaagin ja jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi tyøøm tyikwimbejtp may, midi'ibi ee'pxmajk pajkiyi'ñ, midi'ibi tugi'pxy jøts midi'ibi magø'pxy.

Niti jadi'iñi kyatañ, kuwañim ja tyimyiknijawi

21 Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—¿Ti ja' ndejint jaj wya'añ jøts ja yiknijupt jap kajuun patki'py, uk jøts ja yikpikta'akt jap maabajt patki'py? Ka'ap ja jade'en pøn tyiktuñ, køjxp ja yikpikta'aky, jamts ja yjajy.

²² Ti yjawi ka'ukyikpatp ku ti yjayu'uch'ity, ti tunk uk ti winmaa'ñ yjawi ka'ukyiknija'wip ku ti yik'amaa'tsk'aty.

²³ Jamxi mdatskti, tamadowdi yikxon.

²⁴ Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Øyim xpatmado'odit yø xpøjkin midi myik-tukmadoodip. Nayide'en meets ja wijy'ajtin myikmo'ot pøni sa meets ja jaa'y xukniweji ja Dios y'ixpøjkin; jøts mjaaktyimñijawip meets ja jawaani pø xmadoopxi meets yam kø'øm.

²⁵ Jaaktyimyikmøøpy ja wijy'ajtin ja' pøn ja'gyukip; jøts pøn kaja'gyukip, jaaktyimyikpøkøjxip tuki'iyi ja' ja wyijy'ajtin.

Ku yiknimadyaajky ja tømt midi mujxp jøts midi yomp

²⁶ Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Jade'en idø'øn ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint sa ja jaa'y yjatyin ku tyømt ja twøjy naxjotp;

²⁷ mya'ay ja koots pyidi'iky ja jøpy, najxpts idø'øn ja xøw tsuu jade'en, mujxp ja tømt jap, yomp idø'øn ja jap, jøts ja jaa'y ka'ap tnijawi tigøjxp idø'øn ja jade'en yjaty.

²⁸ Jøts kumi ja naajx idø'øn ja jade'en ñamyayi kø'øm nanaktyøømbidsøjmiyip; ku jawyeen pyidsimy ja ariindeky, jøtsnim ja kyojki, jøtsnim ja tyøømbajtni;

²⁹ kuts ja myijay, winets ja jaa'y choondi jøts ja twejxwa'andi, kumi tø ja ariin wejxk'aats tpaaty.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja mortas tømt

³⁰ Nayide'en ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—¿Ti ja Dios kyutujk møøt ndami'ejxi'int midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, ti xpxøjkin ti madya'aky ja ndamimado'owint?

³¹ Jade'en idø'øñ ja n'ukpiktaajkint ejxim ja mortas tømt midi yikwøjp jam naxjotp. Ka'ap jadu'uk ujtspajk te ya naxwiiñ midi janch mutsk sa ja møj mortas tøømdin;

³² Jøts ku ja yikwijy, janch yikxon ja yøñ, wyinajxkijxpy ja tuki'iyi ja ujts midi yikjagyajp jap kemyjotpy, yikxon ja janch møj y'awaji y'axeeñi, japs ja joon patki'py y'aptso'okti.

Tigøjxp ku Jesús xumi jade'en tyik'ixpiky ja jaa'y ejxpajtín madya'akyøjxp

³³ May ja Jesús ja jaa'y jade'en ejxpajtín madya'akyøjxp tyik'ixpijky ku ja tnanky'ixpxøjkøø ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jade'eñi paat ja y'ijty tmadya'aky mabaat ja kø'øm tñajtsjawí ja jaa'y tñimadowdi.

³⁴ Jøts ejtp idø'øñ ja Jesús jade'en tyik'ixpijky ja jaa'y ejxpajtín madya'akyøjxp, jøts tyukmadøøpy pyabøjkipitøjk ja wa'ats pøni ti dø'øñ ja jade'en tyijpy.

Ku ja Jesús tyiknajxy ja møk poj, jøts ku ja tyik'amøkiyñ ja mejy

³⁵ Xjats ku kyoodsiyiñ ja et nay ja'abi xøøw, winets ja tñimaay pyabøjkipitøjk:

—jWan tjaa'myindi jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am!

³⁶ Xjats ja jade'en tñinawya'kxidøø ja mayjaa'y, jøts ja jap barkijotpy tyiktsoo'ndøø ja Jesús mayim ja jap wyinaty, ojts abikbyarki ja pyadsøøñidi, ja ja ojts tmøøtnøjkxti.

³⁷ Xjats ja poj jam janch møk myiiñ, jøts ja nøø møk'ampy y'adøtspina_xwa'_jky, yikxon ja yjanch-tojmji'_jky jøts ja kom nøø tyø_jkiy_i'ñ jam barkijotp, ujtsnip ja wyinaty.

³⁸ Jamts ja Jesús wyinaty mya'ay barki ix'am, tø ja jam wyinaty ñagyukø_yy_i; winets pyabø_jkpi_tø_jk ja ojts yuxy_i, jøts ja ojts ñ_i'mxy_i:

—iWindsøn! ¿Kidi mdsø'øgi ku nnøjøø'kxin uk ku n'oo'kin?

³⁹ Xjats ja Jesús pyidi'_jky jøts ja møk twingugajpxiy_i'ñ ja poj; jøts yide'en ja mejy tñima_ay:

—iMimadook øts et, kidi m'adi'ich!

Winets ja mejy jaty_i y'amøkiy_i'ñ jøts ja tu'ugy_i tyaañ.

⁴⁰ Xjats ja tñima_ay pyabø_jkpi_tø_jk:

—¿Jadits ku mdsø'øgidi, tigøjxp ku ø xkajanchjawidi?

⁴¹ Winets ja yjanchø_jkidøø, yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:

—iPønimts idø'øn ya'at ndejint, sudso poj sudso mejy yø myimadø_yi!

5

Ja Gadarit ja_ay pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiy_i

¹ Xjats ja ttayø'øñajxtøø ja nøø, jøts ja yja'ttøø jam nøøba'am ma dø'øn ja naajx wyinaty txøøw'aty Gadara.

² Xjats ku ja Jesús yø'øpyids_imy jam barkijotp, winets ja_ay ja tu'uk ñimejnøø midi jam wyinaty tsoo'mp jam kami santijotp ma ja oo'kpi ñaxø_kidi, miku' ja wyinaty myøøt'ajtpy.

3 Jam idø'øn ja wyinaty tyimchinaadyakni ma ja oo'kpi ñaxøkidi, jøts ka'ap idø'øn ja pøn pujx kadeen y'uktagixojtsiniyi y'uktabakxojtsiniyi.

4 Kumi tø ja wyinaty kawinaak ojk jade'en yjayiktuñ, xjats ja jaty ttpoti, jadi'iñi ja pu'xk tanuki, ejtp idø'øn ja jade'en txumituñ jøts ja jade'en nipøn kyamayi.

5 Ejtp idø'øn ja xyumiwidity xinaxy tsunaxy, jam ja kojpkøjxp jam ja kami santijotp muum chabaawidity, jøts tsaa ja jam kø'øm yjanch-nadyuktatsaachiyi.

6 Xjats ku ja jagamyi t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ojts putyi tninijkxy jøts ja twinguxanaay,

7 yide'en ja møk'ampy tnimaay:

—¿Jesús, Dios U'nk, ti ø xanimemp, sa ø xunwa'añ? Njanchminuu'kxakpy tun may'ajt Dios køjxpit, kidi ø xyik'ayo'ombaaty.

8 Ja' idø'øn ja jade'en kyuwa'anii'ñ kumi yide'en Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyi:

—iMiku', majtstu'ut yø jaa'y!

9 Xjats ja Jesús wyangojmøø:

—¿Ti me mxøøw?

Winets ja miku' y'adsøøy jam jaa'y y'am yjotp, jøts ja wyaañ:

—Legión øø nxøøw, ja'agøjxp ku øø nnamayi.

10 Yikxon idø'øn ja tjanchminuu'kxa'jky ja Jesús, jøts idø'øn kyayikajxpidsø'ømt jam naxjotp ma ja wyinaty chøøni.

11 Jøts kumi jamdam magyuch wyinaty ty-imyjøø'kxwidejtmidi jam kojpk wingon,

12 xjats ja miku' ñuu'kxaktøø, jøts ja wyandøø:

—Tanigajxk øøts yø kuch; wan øøts jam ttøki.

13 Xjats ja Jesús tyajky ja t̄iy'ajt̄in, yikjajt̄ idø'øn ja jade'en, winets ja miku' tmajstuttøø ja jāa'y, jøts kuch ja t̄nimajtskojm̄idi, ja' ja tyatøjkidøø. Namajtsk milin idø'øn ja kuch jam wyinaty tyan̄idi, ja'ats kø'øm ñanktyejm̄idøø jap jāa' jutjøtpy jøts ja nøøjøtpy tyimñaxkidaktøø, japs ja ñøøjøø'kxkøxtøø.

14 Xjats ja jāa'y ojts kyakøxti pøn jam wyinaty kuch'ejxtip, jøts ja t'atsnimadya'akwa'andi jam mõj kajpjotp, jøts nayide'en jam kamjotp. Winets ja jāa'y myendøø, jøts ja t'ejxwa'andi t̄nijaw̄iwyā'andi ti dø'øn wyinaty tø tyuñi.

15 Ja Jesús idø'øn ja ñimendøø, winets ja ojts t'ejxti ja jāa'y pøn wyinaty t'ukmøøt'ajtp ja miku' jøts ku ja jam chinaañi wet xøøw, tø ja yikxon wyejni kyajni; winets ja jāa'y yjancho'jkidøø.

16 Pøn ja jāa'y wyinaty tø twin'ejxti, ja'ats ja t̄nimadyaktøø s̄a jaty ja wyinaty tø yjaty tø kyubety ja jāa'y pøn tmøøt'ajtp ja miku', jøts maagyuch ja nayide'en t̄nimadyaktøø ku ja wyinaty tø y'oo'køjxn̄idi.

17 Winets ja t̄minuu'kxakaktøø ja Jesús jøts wan ja jam tyimbyidsimy etjotp mid̄i ja ñax'ajttip.

18 Xjats ku ja Jesús tyøjk̄iȳiñ̄ jam barkijotp, winets ja jāa'y ja ñimaajyøø mid̄i ja miku' wyinaty jekyip t'ukmøøt'ajtp jøts ku ja pyadsoonwa'añiyi.

19 Xjats Jesús ka'ap tkupijky, yide'en ja t̄nimaāy:
—Nøjkx mdøjkw̄indum, ninøjkx mm̄igu'uk jøts xukmado'ot ku Dios tø mjanchpudøkiyi, tamimadya'ak sudso Dios tø m'ayo'ijxyi.

20 Xjats ja jāa'y ojts ñijkxy, jøts ja t̄nimadyakwidejtøjk̄iȳiñ̄ kajp kajp jam Decápolis

etjotp sa Jesús ja wyinaty tø yjanchpudøkiyi; winets jaa'y ja ñigyumaap tjanchja'widøø.

Ja Jairo ñøøx, jøts ja tø'øxyøjk pøn ja nwindsøn'ajtim Jesús wyet ojts ttojni

²¹ Xjats ku ja Jesús wyimbijty jap barkijøtpty, ku ja ojts ñijkxy jam nøøba'am, winets mayjaa'y ja jam ñimejnøø, jøts ja Jesús jamyi tyaañ.

²² Tø dø'øñ ja jam wyinaty tyañ ku jaa'y jam tu'uk yja'jty midi yik'ixpøjkp jam tsaptøjkjotp. Jairo, ja' ja xyøøw'ajtpy. Xjats ku ja t'eixpaajty ja Jesús, winets ja ñagyuxendyaajkøø jam Jesús wyindum

²³ jøts ja tjanchminuu'kxaaajky, yide'en ja tniimaay:

—Jotkøjxnip øts n'u'nk xjap; men mgø' xanixajy, jøts myøkpøkt jøts yjujky'att.

²⁴ Xjats ja Jesús ojts tpanijkxy ja jaa'y; namay ja ñøjkxti, may jaa'y ja janchpadsoo'nøø, yikxon ja yjanchyik'atejmujky.

²⁵ Jamts ja tø'øxyøjk wyinaty tu'uk jam mayjaa'yjotp midi wyinaty pøjkip, myakmajtsk jumøjtíp taxnaxyi ja wyinaty tø pyaajtniyi, jade'en jumøjt ja wyinaty kujk tmi'ity ja pa'am.

²⁶ Yikxon ja wyinaty tø tku'ayowi ja pya'am ku tsøyibi ja may tjayiktuñ, tø myeeñu'nk ja wyinaty tyik'oo'køjxni pøni wine'en ja jam wyinaty tmøødi, jøts niwine'en ja wyinaty tø tkadamøkpiky, ne'egi ja pa'am yjinax'adøtsni.

²⁷ Xjats ku ja ojts tmadøy jøts ku yiknimadya'aky ja Jesús, winets ja tpamiiñ jap mayjaa'yjotp, jøts ja ttojni ja wyet.

28 Kumi yide'en idø'øn ja ñawya'añiyi: “Ja'ayi øts wyet inet yø ndojnit, tso'okp øts inet jatyi.”

29 Xjats ku dø'øn ja jade'en ttuuñ, winets ja taxnaxyi jatyi y'amøkiyii'ñ; tyimyja'wiyii'ñ ja kø'øm jøts ku ja wyinaty tø chø'øky ku pya'am ja wyinaty tø ñaxy.

30 Xjats ja Jesús tja'wiyii'ñ, jøts kudam ja wyinaty tø tyiktsø'øky tu'uk ja jaa'y ku ja myøk'ajtin ja wyinaty tø tyik'awa'añ; xjats ja t'ejxwimbijty ja mayjaa'y, jøts ja ojts tyiktiy yide'en:

—¿Pøn øts nwet tø xojni?

31 Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoji:

—Jabi kawine'ents ja jaa'y mjanch'atejmukyi, jøts mjanch'ukwa'añ: “¿Pøn ø xomp?”

32 Ejxwidejtp idø'øn ja Jesús, ja' ja tyimy'ejxwampy pøn idø'øn ja wyinaty tø yjatyimy'uktøñi.

33 Winets ja tø'øxyøjk tsø'øgi yjanchyikmibejpniiyi, ñija'wipts ja' jøts ku ja wyinaty ja tyaxnaxyi tø ñaxy, xjats ja ojts twinguxanaay'øyi ja Jesús, tyamimadyakøjx ja tuki'iyi pøni sa jaty ja y'ejxi tyiyi.

34 Winets ja Jesús tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Ja'agøjxp u'nk tø mdsø'øky ku ø tø xjanchjawì. Nøjkxni, Dios mgunuu'kxiþ, jøts kidi pa'am m'ukpaajtniyi.

35 Examnim ja Jesús jade'en wyinaty wya'añ, ku jaa'y jam yja'ttøø midi wyinaty tso'ondip jam møjaa'y tyøjkwindum, ja møjaa'y midi wyinaty tump jam tsaptøjkjotþ, xjats ja yiknimaay:

—Tø ja mnøøx y'oo'kni. ¿Tiku yø windsøn nugo xyikjotkøjx'adi'ich?

³⁶ Myadøøpy idø'øn Jesús ja' ku ja møjaa'y jade'en yiknøjmi, xjats ja tnimaay:

—Kidi mdsøøgi; ja'ayi amumjoojt xjanchjawit.

³⁷ Jøts ja ojts ñjokxti, ka'ap ja Jesús tkupijky ja mayjaa'y jøts ja myøøtwidetiyyit, Pedro ja nugo myøøt'ajt, møøt ja Jacobo, jøts ja Juan midi ja Jacobo y'uch'ajtpy.

³⁸ Xjats ku ja jam yja'ttøø mā ja jaa'y jam wyinaty chøøni pøn tump tsaptøjkjotp, winets ja ojts t'ixy jøts ku ja jaa'y nugo xem yam y'adøtsnidi, pømbi jap waani yaxp, jøts pømbi jap janch møk yaxp.

³⁹ Xjats ja Jesús tyøjkii'ñ jap tøjkjøtpy, jøts ja tnimaay ja jaa'y:

—¿Tiku jadine'en mna'amdi, jadits ku mya'axti? Ka'ap yø kiixyu'nk y'øøky, maap yø'.

⁴⁰ Winets ja jaa'y ja ojts tixe'ekti. Xjats ja Jesús t'ixkajxpidsømgijxy ja jaa'y, nugo u'nkteety u'nktaak ja ojts tmøødi jøts ja pabøjkpitøjk midi ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, xjats ja tyøjkii'ñ mā ja kiixyu'nk jap wyinaty,

⁴¹ jøts ja ojts tnixaji kyø'køjxp, yide'en ja tnimaay:

—Talita, cumi —yide'en idø'øn ja tijy: Mets u'nk idø'øn nnimaapy, pidø'øk.

⁴² Xjats ja kiixyu'nk jaty tyanaagyukii'ñ jøts ja yø'øbyijky jadigojk, makmajtsk ja yjumøjt ja wyinaty. Winets ja jaa'y yjanchø'jkityigøødyøø ku ja jade'en t'ejxtøø.

⁴³ Jøts ja Jesús møk'ampy t'ane'emy ja jaa'y, jøts ka'ap pøn ttuknijawidit ku ja kiixy jade'en wyinaty tø yjujkpyiky, yide'en ja møjaa'y yiknimaadyøø jøts wan kyaaky tmo'odi ja kiixyu'nk.

6

Ku ja Jesús yja'jty jadigojk Nazaretit kajjotp

¹ Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñøjknimøø jadigojk y'etjotp, ja pyabøjkpitøjk ja myøøtnøjkx.

² Xjats ku tpaajty ja poo'kxin xøøw, winets ja yik'ixpøjktøjkiyii'ñ jam tsaptøjkjotp. Jøts ja mayjaa'y pøn ja wyinaty patmadojyiyip, ñigyumaap ja tyimyja'widøø ku ja jade'en yik'ixpiky, xjats ja wyandøø:

—¿Ma yø jade'en tø y'ixpiky? ¿Ti wijy'ajtin yø jade'en tø yikmøøy, jøts sudso yø jade'en ja tunk tjaty midi naxwii'ñit jaa'y ni tu'ugin kyajajtip?

³ ¿Ti kidi ya'at ja tsajtspi, ja Mariyixi yø y'u'nk, ja Jacobo y'ajch, møøt ja José, møøt ja Judas, jøts ja Simón? Pø yø'øxi ja y'ajch'ajttip, jøts nayø' ja kiixyuna'jk y'ay'ajttip pøn ya tsinaadyip, ¿kidi?

Jade'en ja wyandøø, xjats ja jade'en tkamibøjkidøø ja Jesús y'ixpøjkin.

⁴ Winets Jesús ja ñimaajyidøø:

—Niduki'iyi jaa'y twindsø'øgidi ja Dios kyugajpxy, ja'ayi ja nugo kawindsø'jkiiyip pøn ja myigugajp'ajtpy, pøn ja møøt tyukjaa'y'aty, jøts pøn ja myøøtsinaapy jam tyøjkjotp.

⁵ Xjats ja jam jade'en niti tkatuuñ, nugo ja waani tyiktsøøjky ja pamaa'y ku ja ojts tkønixajy.

⁶ Jøts nugo ja jadi'iñi tkumaa'yiyii'ñ tkudajyiyii'ñ ku jaa'y ja kyajanchja'wiyøø. Xjats ja jade'en kajp kajp wyidijty ma jaty ja kajp jam wyinaty wingon tyañ, jamts ja yik'ixpijky.

Ku ja Jesús tkexy ja pyabøjkpitøjk kajpxwa'kxpi

⁷ Ku døø'n ja wyinaty jade'en tø yik'ixpiky, winets ja tyaajxiyii'ñ ja myakmajtskpi jaa'y, jøts ja

tpaguejxy namajtsk jaty, ojts ja tkutujkmøøgyixy sudso ja kuwani tyikpidsø'ømdit ja miku'.

⁸ Yikxon ja ojts t'ane'emy jøts ja niti tkako'ondit ñiduu'yø'øyik, nugo tyajk ja ja'ayi kyaptip. Ka'ap ja ti tminøjkxtit, ni pejni, ni tsapkaagyï, ni meeñi, niti tkako'ondit.

⁹ Nugo kyø'øku'nk ja ja'ayi ttuktawa'agidit, jøts nijan tu'ugyi twetstït, ka'ap majtsk, jade'en ja yik'ana'amdøø.

¹⁰ Xjats ja yjaaktyimyiknimaadyøø:

—Ku muum tøjkjøøjtÿ mdøkïdit, tu'ugyi mja'ta'aktit, jam idø'øn mja'attit mdsoondit kunim mdsoondit jam kajpkøjxp, winetnimts mbidsø'ømdit jam.

¹¹ Jøts pøni magajp mgayikupøkt, pøni ma pøn niwine'enin mgapatmadoowa'añidi, jøts ku jam mdsoondit, winets pu'ux xwinaptit mdekyøjxp, jøts jade'eñi xuk'ejxtit jøts ku jade'eñi tø mnañiwa'achidi. Janch øts idø'øn nwa'añ, janch meets idø'øn nnøjmi, ku Dios mye'ent tu'ukpi xøøw jøts tiidyunwa'ant ja jaa'y, winets ja kajp nøjkx jinaxy yiktiidyuñ pøni ma mgayikupøkti, jøts ne'egi ka'ap ja Sodomit kajp møøt ja Gomorrit kajp jade'en nøjkx yiktiidyundi sa ja nøjkx yiktiidyundi.

¹² Xjats ja pyabøjkpitøjk ojts choondøø, jøts ja ojts yide'en kya'amaawyidetti jøts wan ja jaa'y chinaa'yin tyiktigatsti, wan tja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja kya'øyjaa'y'ajtindi pøni sa ja wyinaty tø chøøniidi.

¹³ Jøts may ja nayide'en tyikpidsømdøø ja miku' midi jaa'y jam wyinaty myøøt'ajttip, jøts ja nayide'en tyiktsøktøø may ja pamaa'y ku aceite ja ojts ttajaaxti.

Ku ja Juan Bautista ja o'jk'in tpaajty

14 Xjats ja windsøn Herodes ja tñimadøøy ku ja Jesús øy pøn jaa'y ñija'winiyi jøts ku ja tyikutuky, winets ja Herodes wyaañ:

—Ja Juan midi ja jaa'y ojts tyiknøbety, ja' inet tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

15 Xjats jadu'ukpi jaa'y ñømidi:

—Elías ja'.

Jøts pømbi wamip:

—Dios ja' kyugajpxy, nayide'en sam jekyip myemidi ja Dios kyugajpxy.

16 Winets ja Herodes wyaañ ku ja jade'en tñadøøy:

—Ja Juan inet ja' pøn øts ojts nnankyajtspøødyi ja kyubajk, ja' inet yø tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

Jade'en ja Herodes wyaañ.

17 Kumi ja' ja wyinaty tø tsumy, ja' ja wyinaty tø tkøwiiñ tpakwiiñ jap puxøjkjøtpy ja'agøjxp jøts ja Herodías yjotkujk'att, ja tø'øxyøjk pøn ja Felipe jawyeen y'atsnidø'øxy'ajt, pøn ja Herodes wyinaty tø t'atskap'aty. Ja'ats ja Herodes nugo myøøtsinaapy.

18 Paty ja Juan ja wyinaty yide'en tø ñii'mxyi:

—Ka'ap kyutukyi jøts m'uch ja ñidø'øxy nugo xmøøt'atit.

19 Xjats ja Herodías wyinaty jade'en tø tjanchmi'ambiky ja Juan jøts ja tyimyik'ookwa'añ, xjats ja ka'ap tmiwinmaa'nbyaaty sudso ja t'ukyik'ookt;

20 kumi ñija'wip ja Herodes wyinaty jøts ku ja Juan wyinaty øy tsuj yjaa'y'aty ku pøky tkamøødi, paty ja ttsø'øgi jøts paty ja ñidø'øxy ja sa tkaduktuñ.

Pyatmadoojip yikxon ja kyajpxy ku ja Juan janch tsuj myadya'aky, øy ja mabaat tjaganimadøy.

21 Xjats ja tiempì tpaajty ku ja Herodías jotku-moni wyaañ sudso ja tyik'ookt ja Juan. Winet et ja Herodes twaadsøøy ja tyumbitøjk migaabyi mi'ukpi, ja'agøjxp ku syandi xøøw ja wyinaty tyik-naxy. Ja may soldadi windsøn ja wyaadsoow møøt ja riki jaa'y, jøts nayide'en ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip Galilea.

22 Winets ja Herodías ñøøx tyøjkiyi'ñ jap ma ja jaa'y jap wyinaty kyaydi y'uukti jøts ja jap y'eich, xjats ja Herodes ja ojts tjanchuj'ixy ja y'ajtsk, nayide'en ja jaa'myidi pøn ja jap wyinaty myøøtkaapy. Winets ja tnimaay ja kiixy midi jap wyinaty tø y'ech:

—Amidook øts pøni ti mdsøjkpy, nyakp øts inet øy midi.

23 Ojts Dios ja ttuk'ixy jøts ku ja tmo'ot pøni ti ja kiixy kø'øm y'amidøøpy, pikta'aky paat kutujk paat ja kukwa'kxy tyakwa'añ.

24 Xjats ku ja kiixy jade'en tmadøøy winets ja pyidsiimy, jøts tyaak ja t'atsnimaay:

—¿Ti n'amido'op?

Xjats ja ojts ñii'mxyi:

—Ja Juan kyubajk m'amidoojiyip pøn ja jaa'y tyiknøbajt.

25 Winets ja kiixy jatyi tyøjkiyi'ñ nay jap ma ja windsøn jap wyinaty, jøts ja tnimaay:

—Ixyamyi ndsøky ja Juan kyubajk pøn jaa'y tyiknøbajt, ja' øts kyubajk xmøøjyip texyjøtpy.

26 Winets ja windsøn yjanchjotmay'oo'kpijky ku ja kiixy jade'en wyaañ; jøts kumi tø ja wyinaty Dios ttuk'ejxni jøts ku ja tyakt tuki'iyi pøni ti

ja kiixy y'amidøøpy, tø migaabyi mi'ukpi ja wyinaty jade'en tmadowdi, xjats ja jade'en sa tkanimaay, kyupøjk ja' midi idø'øn ja kiixy wyinaty y'amidøøpy.

²⁷ Jatyi syoldadi tu'uk tkejxy pøn wyinaty y'eix'ejtíp, jøts ja t'atsyikwinajkit ja Juan kyubajk, jøts tyikme'ent møkta'aky'ampy.

²⁸ Xjats ja soldadi chøø'n, jøts ja ojts ñijkxy jap puxøjkjotpy, japts Juan kyubajk ja ojts tkajt-spo'jtiiyi, jøts ja tyikmiiñ texyjotp. Jade'en ja kiixy ja yikømøøy, jøts ja jade'en tmøøy ja tyaak.

²⁹ Xjats ku ja Juan pyabøjkpitøjk ñija'wiyøø, winets ja yikpøkjø'knøø, ojts pyabøjkpitøjk ja yikpidø'øgiyi, ja' ja ojts yiknaxøkiyidi.

Ku ja Jesús tyikaay ja nimagoxk milbi jaa'y

³⁰ Xjats ja Jesús ja kyudanaabyi tminabyaajtøø, jøts ja ojts tyamimadyakixyi ti jaty ja wyinaty tø ttundi, jøts ti ja wyinaty tø ttuk'ixpøkti ja jaa'y.

³¹ Xjats Jesús ja tnimaay:

—Mendi, wan tjaa'myindi poo'kxpi ma et abak.

Ja'agøjxp idø'øn ja jam jade'en ñøjkxwa'andi ku ja mayjaa'y ja myiyø'øwyimbityidi myiyø'øy'adijyidi, niwine'enin ja yikxon kyakaydi kya'uukti.

³² Winets ja barki ja ttatøjkidøø, jøts ja ñøjkxtøø abak etjotp.

³³ Mayjaa'y ja y'eixidøø ku ja jade'en choo'ndøø. Yik'ejxkajp ja Jesús; xjats ja choo'ndøø pujtpim, kawinaak kajp ja jaa'y jam ñøjkxtøø jøts ja ojts t'anajxukti ja Jesús, jawyeen ja mayjaa'y jam ne'egi yja'ttøø ma ja wyinaty y'ukja'atwa'andi.

³⁴ Xjats ku ja jam yja'ttøø, ku ja Jesús pyidsimy jap barkijotpy, winets ja t'eixpaajty ja mayjaa'y,

jøts ja ojts t'ayo'ixy ku ja jam yik'ayowim tyanidi mabyorreegin midi ñi'ejxpí ka'ejtp; jøts ja tyik'ixpøjktøjkiyí'ñ, jeky ja tyik'ixpijky.

³⁵ Xjats ku ja et chuu'ñøø, winets ja pyabøjkpitøjk ja wingon ñimejnøø, jøts ja ñimaajyøø:

—Tøts ja et chuu'ñi, pø ka'a'pts ya pøn chøøni.

³⁶ Kajxni yø jaa'y, wan tñøjkxnidi kamjøøjtjy, wan tñøjkxnidi ma kajp wingon, jamts tju'udyit ja jii'kxy, kumi janch yu'oo'knidip yø'.

³⁷ Winets ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Ka'ap idø'øn mwa'ant, mo'odi chapkaaky, yikaydi.

Xjats ja pyabøjkpitøjk wyandøø:

—¿Nøjkxp øøts jøts øøts tsapkaaky n'atsju'uty majtsk magø'pxy denario, jøts øøts yø jaa'y nyika'aty?

³⁸ Winets ja Jesús wyaañ:

—¿Ja winaak jap mdsapkaaktyi? Nøjkx x'ats'ejxti.

Xjats ku ja t'ejxtøø, winets ja tnimaadyøø:

—Magoxk ja tsapkaaky jap jøts majtsk ja ajkx.

³⁹ Xjats ja Jesús tyikutujky jøts wan ja jaa'y wan-jaty t'ixa'akti jam tsuxk miyjotp;

⁴⁰ winets ja jaa'y y'ixaktøø tukpiky jaty, pømbi niwixijkxmyajk ixaktøø, jøts pømbi nimagø'pxy.

⁴¹ Xjats ja Jesús magoxk tñixajiyí'ñ ja tsapkaaky jøts majtsk ja ajkx, winets ja ojts tpat'ixy yø tsajp, jøts ja ojts tkunuu'kxy ja tsapkaaky xjats ja ojts ttukwa'kxy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tmø'øy jøts ja ttaguma'adyit ja jaa'y jøts ja tyikwa'kxidit. Tuki'iyi ja jaa'y ajkx yiktagumaagyøjxtøø, ojts ja yikmøøgyøxti,

42 xjats ja kyaadyøø ku'uxyi;

43 winets ja tsapkaaky windank makmajtsk kach yikpøkmujky møøt ja ajkx windank.

44 Janch namay ja jaa'y jam wyinaty yjøø'kxti, ja yaa'dyøjk ja yikmachodøø nimagoxk mil.

Ku ja Jesús yø'øy jam mejwyingøjxp

45 Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tkugajxigyijxy jap barkijøtpy, jøts ja ojts tyiknijkxy jawyeen jam Betsaida, kyajxjawyeeni jaa jøts ja nøø ja ttanaxtit. Xjats ja yjaaktaañ jøts ja jaa'y ja tminawya'kxit.

46 Xjats ku ja jade'en tminawya'kxøø ja mayjaa'y, winets ja ñijkxy Dios'ajot'ajtpi kojpkøjxp.

47 Jøts ja barki jam ja wyinaty kujk ñaxy mejkyujk'am ku ja et kyoodsiyi'ñ, jøts ja Jesús jam wyinaty nadyu'uk tø tyañ jam naxkøjxp.

48 Xjats ja ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ka'ap y'ukmaa'niyidi sudso tkaaptit ja nøø, ja'agøjxp ku ja poj wyinaty yø'øy wimbet'ampy. Xjats ku yjøpkyoots'ajty winets ja Jesús ojts tninijkxy wingon ja pyabøjkpitøjk, jadi'iñi ja nøøwingøjxp yø'øy, jøts tyimy'ukwinaxwampy ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty.

49 Ku ja ojts y'ejxpaadyi jøts ku ja yø'øy jam nøøwingøjxp, winets ja pyabøjkpitøjk yjanchabaagaktøø, miku' ja wyinaty tø tyimwyinmaydi;

50 kumi tø ja wyinaty niduki'iyi t'ejxti, janch tsø'jkidip ja'. Xjats Jesús ja ojts myigajpxyidi, yide'en ja ojts yiknøjmidi:

—jJotmøkpøkti; øts idø'on, kidi mdsø'øgidi!

51 Xjats ja kyøxpejty jam barkijotp ma ja jam wyinatyi, jøts ja poj jatyi ñajxy; ñigyumaap ja tyimyja'widøø,

52 kumi ka'anım ja wyinaty tnijawidi yikxon pøni pøn ja Jesús, øy ja tsapkaaky ja' tjayikmayi, janch kujuun idø'øn ja'adi, ka'ap idø'øn ja tjä'gyukidi.

Kuja Jesús tyiktsøjky ja mayjaa'y jam Genesaret

53 Xjats ja ttanajxtøø ja mejy, jøts ja ojts yja'atti jam Genesaretit jaa'y y'etjotp, jamts byarki ja ojts tmixojtspatti nøøba'am.

54 Ja'ayi ja pyidsømdøø jap barkijøtpy, winets ja Jesús jatyi yik'ejxkajpy.

55 Jøts ja jaa'y jatyi ttukmadow'abidsømdøø ja myigu'uk ma jaty ja kajp jam wyinaty jøts ku ja Jesús tø yja'aty, xjats ja jaa'y tkijja'tpinibøjkidøø maabajtkøjxp ja pamaa'y ma ja jam wyinaty tnijawidi ja Jesús.

56 Jøts ku ja Jesús yja'jty ømyadsowi, ku ja tniyø'øyi ja kajp møj mutsk, uk ku ja yja'aty kamjotp, ejtp idø'øn ja jaa'y tuu'am tpikta'akti ja pamaa'y, jamts ja tminuu'kxa'akti ja Jesús jøts wyetpaa' ja wine'enin tyukpaadidit; jøts pøni pøn ja wet paajtiyip, jatyi ja cho'okti.

7

Ja ka'øwynmaa'ñ ja jaa'y tyikpøkpyajtp

1 Winets ja Jesús yiknimiñ ma ja jam wyinaty, ja fariseotøjk ja ojts ñimiñi møøt ja kajpxwejpitøjk, pøn jam wyinaty winaagin tø choondi Jerusalén.

2 Ja'ats t'ejxtøø kudam ja Jesús pyabøjkpitøjk kyøbujti ku kyaydi, jøts ka'ap idø'øn ejxim

ja mõjaa'y chinaa'yin, ja'agõjxp ja ojts wenk
tnigajpxti tñimadya'akti.

³ (Kumi yide'en ja fariseotõjk kostumbri
tmøøt'atti jøts nayide'en ja myigu'uk israelit
jaa'y, ja' idø'on ja pyadundip põni sa jaty ja
mõjaa'dyõjk wyinaty tø y'atsøønidi, ka' põn kyay
kunim ja kyagõbujti may ojk, winetnims ja wa'ats
ñayjawiyidi.

⁴ Nayide'en põni põn maayjõtpy tsoo'mp, jøts
põni ku ja ka'ap kyõbujñim kawinaak ojk, ka'ap
ja nayide'en kya'aty. May idø'on ja kostumbri
jade'en midi ja pyadundip, ejtp idø'on yikpujy
uujk'i'iñ, tsajpts'øøy, møøt texy tas midi tum pujx,
jøts maabajt, jade'en ja wa'ats tyik'etti.)

⁵ Paty fariseotõjk møøt ja kajpxwejpitõjk
tnimaadyøø ja Jesús:

—¿Tigõjxp ku yø mbabõjkitõjk jade'en ja kyø'
tkapujti ku yø kyaydi sa ja mõjaa'y chinaa'yin
wya'añ?

⁶ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Meets win'øø'mbi, yikxon ja Isaías midi Dios
kyugajpxy'ajtpy ojts tja'ay ja Dios kyajpxy ku ja
wyaañ:

Nugo yø jaa'y jade'en y'aaw ttakajpxy ku øts yø
xwindsøøgi,
jøts niwine'enin øts n'ayuujk yø xkaja'gyukiyi.

⁷ Niti yø kyawa'añ jade'en, øy øts yø mabaat
xjawindsøøgi,

ja'agõjxp ku tyikyø'ødyi ja jaa'y ixpõjkin jøts
wya'andi kuts ja nja'aji.

⁸ Nayide'en ja Jesús wyami:

—Jøts meets idø'on jade'en, kumi jade'en meets
Dios kyutujk x'ixwejtsi, jøts xpadundi midi jaa'y

kyostumbri'ajtpy: ja texpyujk, ja taspujk, jøts pøni ti jaty meets jade'en mdumpy.

⁹ Jade'en ja tnimaay:

—Janch wijy mee mnayjawiniyi jøts ku mgostumbri jade'en xpadundi, m'ixwijchp meets ja Dios kyutujk.

¹⁰ Øy ja Moisés yide'en yjawaañ: “Windsø'øgi mdeety mdaak”, jøts “Pøni pøn tyeety tyaak tka'ømyigajpxp, wan ja jatyi t'øøky.”

¹¹ Jøts ku meets, mdanigutujk'ajtpy meets ja jaa'y, ka'ap idø'øn tyimy'aguwanikøjxpi jøts ja tyeety tyaak ja tyimwyindsø'øgit, wan ja tnøjmidi ja tyeety ja tyaak: “Ka'ap inet ixyam nbudøkit, ka' ti nmo'owa'añ, ja'agøjxp ku øts nbikta'aky tmøøt'aty Corbán.” (Corbán, ja' tyijpy ayuujk, tø ndamiyøxy ja Dios tuki'iyi nbikta'aky);

¹² jøts ku ja jade'en wya'añ, nijuunits meets ja xka'uktukpudøjkyini ja tyeety ja tyaak.

¹³ Jade'en'ampy meets ja xka'ukyikmøjtøjkiñi ja Dios kyajpxy, ja'agøjxp ku ja mgostumbri xuk'ixpøkti xem yam ja u'nk ja una'jk, jøts nayide'en ja mdsinaa'yin xyikyø'ødyi.

¹⁴ Xjats ja tyajxmujkøjx ja jaa'y jadigojk, jøts ja tnimaay:

—Patmadoodik øts ni'ijtyi, jøts xnimado'odit tu'uk ja ayuujk:

¹⁵ Niti jii'kxy jaa'y kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy. Ja' jaa'y yikpøkpyajtíp midi tsoo'mp jam anmija'winjotp.

¹⁶ Madowdi yikxon, pø jamxi mdatskti, yø'øts mdamado'odip.

17 Xjats ku ja Jesús tminawya'kxøø ja jaa'y, winets ja tyøjkiyiñ tøjkjøtpy, japts pyabøjkpøtk ja ojts yiktiyi ti ja'abi madya'aky jade'en tyijpy.

18 Xjats ja tnimaay:

—¿Ni meets paat yø xkanimadooni? ¿Ka'ap xnijawidi ku jaa'y niti jii'kxy kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy?

19 Ka'ap jii'kxy tyøki anmija'winjotp, maatsjotp ja jii'kxy tyøki ma ja tinch, jøts pyidsimy ku jaa'y ñijkxy nawyiyø'øyibi.

Jade'en idø'on ja ojts tnigajpxy jøts ku jii'kxy tum wa'ats midi yikjøø'kxp, ka' yikpøkpyety.

20 Yide'en ja wyaañ:

—Ja' jaa'y yikpøkpyajtíp midi pidsømp y'anmija'winjotp.

21 Kumí jam pyidsimy ja ka'øwyinmaa'ñ ku jaa'y kya'øwyinmay, jam pyidsimy ku jaa'y ñiyaa'y ñidø'øxy ñabyøjkxiyidi, ku nadyu'uk jaa'y ñamyøø'tatyidi, ku jaa'y yikjaa'y'øøky,

22 ku jaa'y myeech, ku jaa'y wenk jaa'y pyikta'aky tsojkiyi, ku jaa'y ti tka'ødyuñ, ku jaa'y tyaay'aty, ku jaa'y najts'aaw najtsjoojt yjaa'y'aty, ku jaa'y myigu'uk ti ttami'ama'at'aty, ku jaa'y pyagajpxy, ku jaa'y ñamyikexyi, ku jaa'y niti tkawinmay.

23 Tum anmija'winjotp yø ka'ødyunk jade'en chøøñ midi jaa'y tyikpøkpyajtíp.

Ku ja Tiro tø'øxyøjk tjanchja'wiyiñ ja Jesús

24 Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñijkxy Tiro jøts Sidón, jade'en ja et jam txøøw'aty ma dø'on ja ñijkxy. Xjats ku tøj ja jam tpaajty jamts ja tyøjkiyiñ, ka'ap ja pøn t'uktuknijawiwya'añ ku

ja jam. Ma ka'ap ja jade'en yjajty ojts ja jatyi yiknijawi.

²⁵ Jatyi tø'øxyøjk ja tu'uk ñija'wiyøø pøn ñøøxu'nk jam wyinaty miku' tmøøt'ajtp; ja'ats jam meen jøts ja wyinguxanaajyi.

²⁶ Ojts ja tø'øxyøjk wya'añ jøts ja Jesús tyikpidsø'ømt ja miku' midi ja kiixyu'nk jam wyinaty myøøt'ajtpy, sirofenicyit jaa'y idø'on ja tø'øxyøjk pøn jam jade'en meen, jøts griego ayuujk ja kyajpxpy.

²⁷ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Jawyeen øts ja israelit jaa'y nbudøkit, jøts meets ix'oojknim.

²⁸ Winets ja tø'øxyøjk y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Janch jade'en teety, ka'ap kyajade'eni. Jade'en øts ixyam nnayjawiyi ejxim ja uku'ngin, jøts ja israelit jaa'y ndejint ejxim jaa'y una'jkin kyaydi, jøts ja kyaaky abu'xk tyika'adi jøts ja uku'nk ja jatyi tkaamyuky. Paty teety nnøjmi jøts mdu'ump may'ajt jøts ø xpudøkit.

²⁹ Xjats ja Jesús tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Janch idø'on mwa'añ; nøjkxti. Tø ja m'u'nk ja miku' myajtstuujtñiyi.

³⁰ Xjats ja tø'øxyøjk ojts ñijkxy tyøjkjotp, kuts ja jam yja'aty jøts ja ñøøxu'nk ja tpaajty maabajtkøjxp. Ka'ap miku' ja wyinaty t'ukmøøt'ajtni, tø ja wyinaty myajtstuujtñiyi.

Ku Jesús ja nat jaa'y tyatsk tyik'awajtsiyi

³¹ Xjats ja Jesús jam choo'ngojmøø Tiro, jøts ja ñijkxy Sidón, tyimñajxts ja jam jøts magyajp ja ttanajxy jam Decápolis etjotp, jøts ja yja'jty ma ja mejy txøøw'aty Galilea.

³² Jamts jaa'y jadu'uk yiktanimiĩn pøn wyinaty nat, pøn wyinaty atoojts, ka'ap ja y'øgyajpxy, winets ja yiknimaay jøts ja kyø' ja ttanixajt jøts ja tyik-tso'okt.

³³ Xjats Jesús ja ojts abiky tsoo tyiknijkxy, ojts ja nadyu'uk tjiway ma ja mayjaa'y jam wyinatyi, jøts kyøtsa'jx ja ojts tkudeji jap nat jaa'y tyatskjøtpy, ojts kyø' ja ttsujweey jøts jaa'y tyoojts ja ojts ttapaajti.

³⁴ Winets ja Jesús chajp'ixy, jøts ojts myøkkejy, xjats wyaañ:

— ¡Efata! —midi ayuujk tyijpy: ¡Awa'ats!

³⁵ Winets ja nat jaa'y jatyi ja tyatsk y'awaajch, jøts ja tyoojts nayide'en y'øyiyi'ñ, xjats ja jade'en kyajpxpijky øy, ojts ja yikxon y'awijy.

³⁶ Winets ja Jesús yikxon ojts t'uk'ane'emy jawyeen ja mayjaa'y jøts ja pøn ka'ap ttukmado'odit; ku ja jade'en tnimaay, ne'egi jinaxy ja ojts tnimadya'akti.

³⁷ Xjats ja jade'en ñigyumaap tjawidi, yide'en ja wyandøø:

— Tyum'ødyumpy øy ti; yikmadøøpy nat jaa'y, jøts yik'awijpy uum jaa'y.

8

Ku ja Jesús tyikaay ja ñimaktaxk milbi jaa'y

¹ Winet ets mayjaa'y jam wyinaty tø ñamyukyidi, jøts ja kyaajyk ja kya'etti. Xjats ja Jesús tyaaajxyi'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

² —Njanch'ayo'ijxpy øts yø jaa'y, kumi tyigøøkxøøwyip øts yø ya xnimenidi, jade'en øts yø ya kujk nmøøtsinaañidi jøts ja kyaaky tø kyøjxnidi.

³ Ku øts inet yø ayuu axøøw njakaxt jam tyøjkjotp, jadi'iñi net yø muum yjotkøjxnidit tuu'ajy, kumi ja winaagin pøn tø choondi jagam et.

⁴ Xjats pyabøjkpitøjk ja ojts y'adsøy, jøts ja ñimaajyøø:

—¿Sudso yø jaa'y ya yjanchka'adyit, pø ka'ats ya pøn chøøni?

⁵ Winets ja Jesús tyiktiiy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja tnimaay:

—¿Winaak tsapkaaky jap xmøødidi?

Winets ja wyandøø:

—Wixujk.

⁶ Xjats Jesús tnimaay ja jaa'y jøts wan t'ixakøxti jam naxkøjxp, winets ja tnixajiyiñ ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyiñ ja Dios. Xjats ja ojts ttukwa'kxy ja tsapkaaky jøts ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, winets ja ttagumaadyøjkidøø ja jaa'y.

⁷ Jamts winaagin ja mutsk ajkxu'nk ja wyinaty tmøøt'ajtmidi, ja'ats ja Jesús ojts tkunuu'kxy, jøts pyabøjkpitøjk ja ttaguwa'aniiñ jøts wan ja jaa'y ja ttagumaagyøxti.

⁸ Xjats ja jaa'y ni'ijtyi kyaagyøjxtøø, ojts yikpøkmuky wixujk kach.

⁹ Jøts ja jaa'y pøn wyinaty tø kyaydi, nimaktaxk milin ja jam wyinaty ñamay'atti. Xjats ja Jesús ja ojts tminawya'kxniyi,

¹⁰ jøts ja tyøjkinaa jap barkijøtpy møøt ja pyabøjkpitøjk, jøts ja ñøjkxtøø jam Dalmanutit jaa'y y'etjotp.

Ku ja fariseotøjk t'amidoodøø ja Jesús, jøts ja ttuk'ejxtit ja myilagri'ajtin

11 Winets ja fariseotøjk jam myendøø, jøts ja tminagyajpxøjkidøø ja Jesús. Ja' ja ojts t'amidowdi, jøts ja Jesús ja dios'ajtin tyikwingaxø'økt ya naxwiiñ, nugo dø'øñ jade'en tjot'ejxti.

12 Xjats Jesús ja tkumøkkajiyi'ñ, jøts ja wyaañ:

—¿Tigøjxp ku jaa'y ya'atpi xøøw ya'atpi jumøjt t'amidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja dios'ajtin? Janch meets idø'øñ nnøjmi, jøts ku jade'embí jaa'y ni tuk'ojkin kyayiktuk'ejxtit ja dios'ajtin.

13 Xjats ja tmajtstuupty, jøts ja tyøjkiyi'ñ jap byarkijøtpy, jøts ja ñijkxy jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am.

Ja fariseit jaa'y y'ixpøjkin

14 Nika'ap kyaaky ja wyinaty tø tkondi, tø ja wyinaty tja'dyigøydi, tu'ugyi tsapkaakyun'k ja wyinaty jap tkonidi jap barkijøtpy.

15 Xjats ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Ejxim Herodes, ejxim fariseotøjk lyevaduri xkupøjkidi, øyim mnay'ejx'etidit.

16 Winets ja pyabøjkpitøjk jatyi myadyaktøjkidøø, yide'en ja ñawyajnidøø:

—Ja'agøjxp yø jade'en wyaañ ku adøm tsapkaaky tø ngayikmi'iñindi.

17 Wa'ats Jesús ja tnijawi ti ja wyinaty kyajpxy'ajttip. Ka'ap ja tsapkaaky ja tijy midi ñimadoodip ja pyabøjkpitøjk, ja Herodes ja fariseotøjk ndejint ja y'ixpøjkin ja y'ayuujk tyijpy. Paty ja Jesús yide'en tyiktiy:

—¿Tiku mwa'andi ku mdsapkaaky xijy kya'etti? ¿Ka'aním xnimadowdi, jøts nika'ap xnijawidinim, janch juun mgubajk xmøødidi?

18 ¿Ka'anım mgø'øm ween xawin'ejxti, jøts ni mdatsk xkadamadoodinim, niwine'enin xkaja'myatsti?

19 Ku øts ojts tsapkaaky magoxk nyikwa'kxy, jøts ojts nmø'øy ja magoxk milbi jaa'y, ¿winaak kach ja kaaky windank ojts xpøkmukti?

Xjats ja wyandøø:

—Makmajtsk kach.

20 —¿Jøts mja'myajtstip nayide'en ku øts ojts ja tsapkaaky wixujk nyikwa'kxy, jøts øts ja myaktaxk milbi jaa'y ojts nmø'øy? ¿Jøts winaak kach ja kaaky windank xpøkmuktøø?

Xjats ja wyandøø:

—Wixujk.

21 Winets Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ka'anımdam meets idø'øn xja'gyuki. Ja tsapkaaky yø meets ja'ayi mdajotmay'øø'kpy.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy tu'uk ja winap jaa'y jam Betsaida

22 Jawaani y'ijty, xjats ja yja'tti jam Betsaida ma ja kajp wyınaty jade'en txøøwi; jamts ja Jesús yiktanımıñ tu'uk ja winap jaa'y, jøts ja ojts yikminuu'kxa'aky, jøts ja tnixajit jøts ja tyiktso'okt.

23 Xjats ja jade'en tnixajiyi'ñ kyø'køjxp, jøts ja tyikpidsımy kajpøtp. Winets tsujy ja ojts ttawenjaaxy jøts ja tnixajiyi'ñ, xjats ja tyiktiy jøts pøni kujk wyınaty wine'enin t'ixy øy ti.

24 Winets ja winap jaa'y wyın'ejxwa'kxy, jøts wyaañ:

—N'ijxpy øts yø jaa'y ku yø'ødyi, ja ku jade'en kyaxø'økti sa kipyin.

25 W̄inets ja Jesús jadigojk twinguxajiyi'ñ ja winap jāa'y, jøts ja yikxon tyik'ejxmøkiyi'ñ, ojts ja winap jāa'y ja wyeen y'awa'ach, tum wa'ats ja t'ejxni øy tyii'ji.

26 Xjats Jesús ja tkajxni jam tyøjkw̄indum, yide'en ja tnimaay:

—Kidi mgajptøki, jøts n̄ipøn jam sa xkanøjmit.

Ku ja Pedro wyaañ jøts ku ja Jesús yja'aji yiknitsokp, ja Cristo

27 Tø dø'øn ja jade'en wyinaty y'ukjaty, xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtsøø'ñ jøts ja ñøjkxti jam Cesarea Filipino. Jade'en ja et xyøøw ma dø'øn ja ñøjkxti. Xjats ja Jesús tuu'ajy ja pyabøjkpitøjk tø tnimaay, jøts ja tyiktiy:

—¿Pønik øts, sa jāa'y wya'andi?

28 W̄inets ja pyabøjkpitøjk y'adsøødøø, jøts ja wyandøø:

—Winaagin jāa'y wya'andi jøts ku mets Juan Bautista, pømbi nømidip jøts ku mets Elías midi jekyibim yiknija'wip, jøts ku mets Dios kyugajpx'ajtpi midi jekyibim yiknigajpxp yiknimadyakp.

29 Xjats ja kø'øm ja Jesús yiktøøjidøø yide'en:

—Jøts meets, ¿Sa meets m'ukwa'añ, pøn øts idø'øn?

W̄inets ja Pedro y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja yiknitsokpi mets, ja Cristo.

30 Xjats Jesús ja ñimaajyidøø jøts ka'ap pøn ttukmado'odit jøts ku ja kyiristi.

Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy jøts ku ja y'ookt

31 Xjats ja Jesús tyik'ixpøjktøjkii'ñ ja pyabøjkpitøjk, ja' ja tyukmadoow sa ja

y'ayo'ombaatt ja Dios, ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi, kø'øm idø'øn ja jade'en ñadyiyi. Yide'en ja Jesús ttukmadøøy jøts ku ja møjaa'dyøjk, ku ja israelit jaa'y tyeetywindsøn, jøts ku ja kajpxwejpitøjk ja y'ixwetsiyit. Jade'en ja tnimaay ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ja' yik'oogit, tyukmadoow ja' ku ja jade'en y'oookt jøts ku ja kyidigøøk xøøw pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjotpy ku ja yjujkyøkt.

³² Wā'ats ja ttukmadoogijxy ja pyabøjkpitøjk. Xjats ja Pedro ka'ap t'øyja'wiyii'ñ ku ja wyinaty tø wya'añ kuk ja y'oookt. Ja'agøjxp ja Pedro møk twingugajpxiyii'ñ ja Jesús.

³³ Xjats ja Jesús wya'kjimbijty, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts twin'ixy, xjats ku Pedro miku'jin wyinaty tø kyajpxy, winets Jesús ja twingugajpxiyii'ñ nayide'en, jawaani møk'ampy ja tnimaay:

—iMets miku', jiwa'ak, majtstutk øts! Ka' mets jade'en mwinmay sam ja Dios Teety wyinmayin, jade'en me mwinmay sam øy pøn naxwii'ñit jaa'y.

³⁴ Winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tyaa'jxyii'ñ, tuki'iyi ja tyajxmukijxy ja mayjaa'y jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn tsojkin tmøøt'ajtp jøts øts ja nja' jade'en xpaduujnit, ka' mibaat kø'øm ñadyunk'atit, ja'ayi ku amumjoojt ñadyamiyoxit ja ayo'on jøts idø'øn jade'en tpadu'unt.

³⁵ Pønts kajade'enduñim nay'ejxip, niwindem tkapaaty ja nitso'ok'ajtin; jøts pøn ø xku'ayo'ombaajtíp, ja' idø'øn tpaatp ja nitso'ok'ajtin.

³⁶ ¿Ja ti ja ñiwyā'ant øy ja jaa'y tjaja'bøjkixy ja naxwii'ñajtin jøts ja y'anmija'win ne'egi

wyindigøŷ?

³⁷ Jabi ka'axi mibaat ja ñitso'ok'ajtin ja tkuju'uty.

³⁸ Jøts pøni pøn ø xatsø'ødyump, pøni pøn øts n'øgyajpxy n'øŷ'ayuuŷk xatsø'ødyuujnip ŷa jaa'y wyinduujy midi jekyip t'ukpadundip ja Dios, ŷa pojkipi jaa'y wyinduujy, nayide'ents øts ja tsø'ødyumbi nøjx ndatsø'ødyuñ ku øts ja Dios Teety kyutujk nmimejnit, ku øts ja ankilis nmøøtme'ent pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy. Øts idø'øŷn ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy.

9

¹ Janch meets idø'øŷn nnøjmi, ja jaa'y ŷa winaagin tyanidi pøn ka'ooktip kunim ja t'ejxtit tñijawidit ja Dios kyutujk ku ja tpiktā'akt møk'ampy.

Ku ja Jesús adsu'jky tuki'iyi ŷatstigajch, amuum chamambøjkijxy

² Tyudujkxøøwip ja Jesús wyinaty jade'en tø wya'añ, xjats ja pyabøjkpitøjk ja nidigøøk t'ukwaay, ja Pedro ja ŷ'ukwaaw møøt ja Jacobo jøts møøt ja Juan, jade'en ja ojts tmøøtnijky jam kojpkøjxp ma ja Jesús adsu'jky tyigajch, jamts ja pyabøjkpitøjk wyinaty t'ukmøøtani.

³ Yikxon wyet ja chamambijky janch poop ejxim tsap'øø'pkyin, nipøn jaa'y wyet ŷa jade'en tkayikwā'ach sa dø'øŷn wyet ja pyoobiyi'ñ.

⁴ Winets ja pyabøjkpitøjk t'ejxpattøø ja Elías møøt ja Moisés, jøts ku ja tmøøtmadya'akti ja Jesús.

⁵ Xjats ja Pedro tñimaay ja Jesús:

—Windsøn, ityimy'øŷ'ajtp ku øø nyam'aty! Nyik'øŷip øøts ujts'aadyøjk, tu'uk mets mja', tu'uk Moisés ŷja', jøts Elías ŷja' tu'uk.

6 Tø ja pyabøjkpitøjk wyinaty yjanchø'øgidyøjkinidi, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatnidi sa ja tnøjmidit ja Jesús paty ja Pedro jade'en nugo y'ukwanaa.

7 Winets yoots myiiñ ma ja jam wyinaty, ja'ats ja ojts yik'adigøyidi, jøts jap yikmadøø ja Dios y'ayuujk midu waan:

—Ya'at n'U'nk øts id'øñ njanchøjkpy, mimadojidi pøni sa wya'añ.

8 Xjats ku ja jaty y'ejxjø'ktøø, winets ja nipøn tka'ejxpattøø ma ja Jesús jam wyinaty, ja'ayi jam wyinaty nadyu'uk tanaapy.

9 Xjats ku ja choo'nidøø jam kojpkøjxp ku ja kyidaknidi, winets Jesús ja tya'ana'amidøø, jøts ja ka'ap pøn ttamimadya'aktit midu ja wyinaty tø t'ejxti, jaanim ja tmadya'akyø'ødyit kunim ja kø'øm oo'kpi jutjøtpy pyidsø'ømt jadigojk, jaa pøn myøjkudanaabyi'ajtpy ja naqxwii'ñit jaa'y.

10 Xjats ja pyabøjkpitøjk jade'en kø'ømyi t'amaa'tsk'ajttøø, kø'ømyi ja jade'en tkajpxy'atti ti dø'øn ja jade'en tyijpy ku ja pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy jadigojk.

11 Xjats ja tyiktøødøø ja Jesús, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Tigøjxp ku ja kajpxwejpitøjk yide'en wya'andi jøts ku Elías jawyeen mye'ent, jøts ix'oojknim ja yiknitsokpi?

12 Winets ja Jesús y'adsøø jøts ja tnimaay:

—Janch me'emp ja Elías jawyeen, ja'ats nøjkn nayide'en tyikjajtp ja øgyostumbri midu Dios ojts tpikta'aky. ¿Jøts sa ja Dios kyajpxy wya'añ, sa øts ja nyiknigajpxy pøn møj kudanaabyi'ajtp,

sak njatt? Yide'en ja Dios kyajpxy wya'añ jøts kuk ø n'ayo'ombaatt, ka'abik øts ja jaa'y xtsokt, x'ixwetspik øts ja jaa'y.

¹³ Jøts ndukmadøøpy meets ixyaam ku ja Juan Bautista tø y'atsmiñ, jøts tø kyugajpx'laty nayide'en ejxim Elíasin, jøts jaa'y ja ojts yjemduñi tyeduñi pøni sa y'anmija'win ja tyimñekti, jajt idø'on ja jade'en sa Dios kyajpxy wyinaty wya'añ.

Ku ja Jesús tyikmøkpjky tu'uk ja mixyu'nk pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi

¹⁴ Jawaani y'ijty xjats ja Jesús tmøøtja'aty ja nidigøøk ja myigu'uk ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yjaaktandi, jøts ja t'ejxpattøø ja mayjaa'y ku ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yiknabejkinidi; jøts kajpxwejpitøjk ja jam tmøøtnay'øjyidi.

¹⁵ Xjats ku ja Jesús yik'ejxpaajty, winets ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap yjajtøø, jatyi ja tnibujtjø'ktøø ja Jesús, jøts ja ojts tkajpxpoo'kxti.

¹⁶ Xjats Jesús ja yiktøøjidøø, yide'en ja ñimaajyidøø:

—¿Sats yø nbabøjkpitøjk xnøjmidi, ti yø møøt mnadyamigajpxidip?

¹⁷ Winets ja mayjaa'y nidu'ugin y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, ixya me tø ndanimiñ tu'uk nmajnku'nk pøn ja miku' tmøøt'ajtp, jøts ja' yø kayikajpxip.

¹⁸ Jatyi miku' yø myachi ku yø ma ñijkxy, ja'ats yø yiknaxkidajkip, jamts yø yjanch'a'øøpy jøts yjanchtøtskaaty, jade'en'ampy yø tø yjanchwindigøøñi, ka'ap myøjaaw yø ukteeni.

Tø øts yø mbabøjkpitøjk njanøjmidi jøts tyikpidsø'ømdit yø miku' midi øts yø n'u'nk myøøt'ajtpy, jøts ka'ap yø tø myayidi.

¹⁹ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Mee kajanchja'wibidi, yø mbøky nugo myik-majadaktip. ¿Ma windemnim meets ja ngajpxy ja n'ayuujk xpabøjkit, jøts windemnim meets yø jade'embí xuktatso'okt ku øts yø ejtp njanch-janigajpx'ity?

²⁰ Winets ja tyikmendøø, xjats ku Jesús ja miku' y'ejxpajti, winets ja mixy yikxidejtyø'jy møk'ampy, ja miku' ja ojts jade'en tyuñi, xjats ja kyidaay, kawinaak ojk ja kyibejp'awidijty jøts ja yjanch'a'øøpy.

²¹ Winets ja Jesús tyiktiiy ja u'nkteety, yide'en ja tnimaay:

—¿Windii yø jade'en pyaadyi, windii yø jade'en yjajt'okwa'añ?

Xjats ja u'nkteety wyaañ:

—Jaayip yø pyaajtniyi ku yø myutsk'ajty,

²² may ojk ja miku' yø jønjøtpy tø yiktøkiyi, may ojk yø tø yiktøkiyi møj nøøjøtpy, jøts yø jade'en yik'ookwa'añi. Ukwani_k sa xu'unt, ayo'ejxk øøts, pudøjkik øøts.

²³ Xjats ja Jesús wyaañ:

—Pøni mjanchja'wip ja Dios, tum'øy jaay pyidsø'ømxiyi øy tyii'ji pøni ku tjanchjawí ja Dios.

²⁴ Winets ja mixy tyeety møk'ampy wyaañ:

—iNjanchja'wip øts ja Dios; jøts pudøjkik øts jøts njaakjanchjawit!

²⁵ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja mayjaa'y jøts ku ja ñamyuk'adi'ichidi, winets ja møk'ampy twingugajpxiyi'ñ ja miku', yide'en ja tnimaay:

—Miku', mets ja jaa'y myik'uu'mpy jøts mets ja jaa'y myiknajtpy, øts nyikutujkpy jøts mbidsø'ømt; majtstu'ut yø mixy, jøts kidi m'uktøjkini jadigojk.

²⁶ Xjats ja miku' møk'ampy chabaaguejky, jøts ja mixy ojts møk'ampy yikxidejtyø'y, winets miku' ja ojts myajtstu'udyi, jade'en ja yiktaajni ejxim ja jaa'y y'øøky, may ja jaa'y wyanidi jøts ku ja tø y'oo'kni.

²⁷ Xjats Jesús ja ojts twejtsji'iky; jøts ja mixy tyanaagyukiyi'ñ.

²⁸ Winets ja Jesús tyøjkini tøjktøpy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja yiktøjyøø yide'en:

—¿Tigøjxp ku øøts yø miku' tø ngayikpidsimy?

²⁹ Xjats ja Jesús wyaañ:

—Yø miku' jade'en'ajttip, winet yø pyidsømdi ku ja Dios n'ajot'ajtin jøts ku yø ngu'amaay'ajtin.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

³⁰ Xjats ku ja ojts choondi jam, winets ja ñajxtøø Galilea. Jøts ka'ap Jesús ja pøn ttuknijawiwya'añ ku ja jam wyinatyi,

³¹ kumi yide'en ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty yik'ixpiky, yide'en ja tnøjmi:

—Øts idø'øn nmøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y, jøts meets idø'øn nduknijawi sa njatt sa ngubatt ya naxwiiñ. Jade'en øts ja jaa'y xkøyakt, ku øts ja mayjaa'y xmatst jøts ø jatyi xyik'ookt; jøts ku jade'en n'uk'ookt, winets øts kyidigøøk xøøw nbidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy.

³² Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ka'ap tnmadowdi ku ja jade'en yiknøjmidi, jøts tsø'jkidip ja' øyik idø'øn ja tyiktø'ødit ti jade'en tyijpy.

Pø̄n idø'øn jawaani møj ma Dios ja yjaa'y ja kyutujk ttanitani

³³ Xjats ja Jesús jam tmøøtsøø'ñ ja pyabøjkpitøjk jøts ja yja'tti Capernaum, jade'en ja møj kajp xyøøw ma dø'øn ja ojts yja'tti; jøts ku ja tyøjkidøø tu'ugyi tøjkjøtpy, japts ja Jesús pyabøjkpitøjk tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Ti meets ukwan ja mgajpxy'ajtpy tuu'ajy?

³⁴ Xjats ja pyabøjkpitøjk amøñi y'amidoodukti, ka'ap ja sa wya'andi, kumi ja' ja jam wyinaty tø tnadyamigajpxyidi pøn pyabøjkpitøjk idø'øn ja tyimyjawaani møj pidsømp.

³⁵ Winets ja Jesús y'ixaajky jøts ja tyaaixiyi'ñ ja ñimakmajtskpi jaa'y pøn ixpøjktip, jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn namyøjpikta'akwajnip, wan ja myigu'uk tpudøki, øy ti tunk ttu'unt ejxim ja jaa'y pøn ja ñitanaabyi ka'ejtp.

³⁶ Winets ja tnixajiyi'ñ tu'uk ja mutsku'nk jøts ja tpiktaajky jam agujk'am, jamts ja ojts tsa'anji'iky, jøts ja wyaañ:

³⁷ —Pøni pøn tkupøjkp øy midi una'jku'nk øts køjxp, øts ja wyinaty jade'en xkupøjkp, kumi tum øts ja una'jk nja'ajtpy; jøts pøni pøn øts idø'øn jade'en wyinaty xkupøjkp, kidi øtsip ja wyinaty nadyu'uk xtyimgyupøkp, nayi kyupøkp ja nøjkx pøn ø xkajx.

Kuja Jesús wyaañ: Adøm ja' nbudøjkibi pøni ka'ap adøm ja xmidsep'ajtyindi

³⁸ Winets ja Juan tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, tø øøts ja jaa'y tu'uk n'ixy pøn tyiktump mets mmøk'ajtin, jøts miku' ja ttukmajtsstu'uty ja jaa'y, jøts kumi ka'ap ja yik'ijxyi xjats

øøts ja tø ndukmajtstu'uty jøts ja ka'ap jade'en y'uk'adøtsnit.

³⁹ Winets ja Jesús wyaañ:

—Janch øy midi yø jaa'y tyumpy, kidi xukmajtstu'utti; pøni yø' ja jaa'y tyiktsojqp øts køjxp, sudso øts yø jadigojk xmigajpxigøøgyojmit.

⁴⁰ Pøn adøm xkamidsep'ajtimp, xmigu'ukwa'animp adøm ja'.

⁴¹ Jøts ku pøngapøn ja tsuxk nøø mmo'ojidit tuksemu'ngin, ku ja ttaguyakit øts køjxp, jøts kumi øts meets njaaktyimyjaa'y'ajtnip, wimbejtxiyip tigajtsxiyip ja nøjcx jawaani øy, kumi øts idø'on meets xkristi'ajtp.

Ja' midi yikpøkpyajtp

⁴² 'Øy pøngapøn pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyikpojkipituujniyip, pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyiktundigøjyiyip pøn jaty ø xjanchja'widip, ne'egi ja øyik y'ijty jøts paandaak yiktayukwøønt ja jaa'y pøni pøn jade'en adøtsp jøts ja mejyjotp yikuwibepit.

⁴³ Pøni myikpøktyuujnip yø mgø', ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi øy jade'en ku mgø' tuktamajñ xmidøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi xmidøki ka'pxy jap miku' ku'py ma jøønyow nijuuni kyapi'ich,

⁴⁴ ma tinø'øk nijuuni kya'øøky.

⁴⁵ Pøni myikpojkipituujnip yø mdeky, ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi jade'en paktuk mdøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi myikpikta'aky ka'pxy møøt mdeky jap miku' ku'py,

46 mā tinø'øk nijuuni kya'øøky jøts mā jøøn nijuuni kyapi'ich.

47 Jøts pøni ku yø mween myikpojkituniyi, ne'egi øy jøts mnawyenuudiyit; ne'egi øy jade'en ku windu'uk mdøkit mā Dios kyutuujk tñitani ja jaa'dyi, jøts kidi myikpikta'aky miku' ku'py møøt mween ka'pxy,

48 mā nijuuni kya'øøky, mā jøøn ejtp tyøøy.

49 Niduki'iyyi ja Dios yjaa'y nøjcx ayo'ombaaty ya naxwiiñ, jøts ku dø'øn jade'en tpaaty t'ixy winets ja nøjcx jawaani øy pyidsømni. Jade'en idø'øn ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jiyujk yøxy ku ja kaan ja møøt yiktamiyoxi, jawaani øy ja nøjcx pyidsømni.

50 Kaan amuum tyik'øyigyøjxp o ti, nayide'en meets idø'øn ndejint m'ødyu'unt ku mmigu'uk xukmado'ot ja Dios yja' sudso y'anmija'win kyawindigø'odyit. Kuts ka'ap jade'en mdu'undit, tø wyinaty mbidsømndi ejxim ja kaanin midi kawa'ats midi katump. Møøt mnamyayidi o pøngapøn.

10

Ku ja Jesús kyajpxwiyj jøts kidi amajtsk jaa'y ñawya'kxyidi

1 Xjats ja Jesús jam chøø'ñ Capernaum, jøts ja ñijkxy Judea, jøts ku ja jam ñajxy winets ja møj nøø ja ttanajxy midi txøøw'ajtp Jordán. Jøts ja tniyø'øyi ja kajp midi jam wyinaty tãmp jaduktamajñ'ampy, jamts ja jaa'y may'ampy ñamyukojmiyidøø mā ja wyinaty, jøts ja ojts tyik'ixpiky jade'eñim sayim ja wyinaty jekyip tø ttuñ.

² Xjats ja fariseotøjk winaagin tñimendøø ja Jesús jøts ja nugo tkajpxy'ejxwá'andi, yide'en ja tñimadyi pøni øy idø'øñ jade'en ku ñiyaa'y ja tmajtstu'utwá'añ ja ñidø'øxy, jade'en ja ojts tyiktøwdi.

³ Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—¿Sa Moisés yikutujky?

⁴ Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ojts Moisés tyikutuky jøts ja nøky tu'uk kyojt ku ja yaa'dyøjk tmajtstu'utt ja ñidø'øxy.

⁵ Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Ja'agøjxp ja Moisés jade'en tyikutujky ku mee niwine'enin mgamadøø, ku mee niwine'enin mgaja'gyuki.

⁶ Kumi Dios tyiktso'ondakijxy tuki'iyi ku yaa'dyøjk ku tø'øxyøjk tyiknajtskojyñ jøts ja jaa'y y'amajtskidit.

⁷ Paty yaa'dyøjk kuwani tmajtstu'utt ja tyeety ja tyaak, jøts ñidø'øxy tu'ugyi tmøøtsøønit nadyu'uk,

⁸ ku jaa'y y'amajtsk'atti ka'ap ja y'uknamajtskinidi, tu'ugyi ja ñamyayi ñabyaajtñiyidi.

⁹ Paty ka'ap y'øyi ku jaa'y tyiknawya'kxiit midi ja Dios tø tyik'amajtski.

¹⁰ Xjats ku ja tyøjkidøø tøjkjøtpty, winets ja pyabøjkpitøjk tyiktøødøø jadigojk midi ja Jesús wyinaty tø tmadya'aky.

¹¹ Ñigajpx idø'øñ ja Jesús ja', yide'en ja wyaañ:

—Pøni pøn ja ñidø'øxy tmajtstutp jøts jadu'uk tmøøt'amajtski gyojmi, ja jawyeen ñidø'øxy idø'øñ ja wyinaty kya'ødyumpy jøts ja pyøkyuñ;

12 jøts ku ja tø'øxyøjk tmajtstu'uty ja ñiyaa'y, jøts ja tmøøt'amajtskimi ja wenk yaa'dyøjk, pøktyump idø'øn ja nayide'en.

Ku ja Jesús tkunuu'kxy ja mutskuna'jk

13 Xjats ja jaa'y y'una'jku'nk tyikmendøø, ja' ja tyuknimendøø jøts ja Jesús ja tkønixajt, jøts ja møjaa'y jade'en yja'attøø jam møøt ja mutskuna'jk; winets ja pyabøjkpitøjk ja ojts møk'ampy wyingugajpxiyidi.

14 Xjats ku ja Jesús ja jade'en ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, winets ja yjanch'ambijky jøts ja wyaañ:

—Majtstu'ut yø una'jk, wan øts yø xnimendi, kidi xnøjmidi kuts yø xkanime'endit, kumi tum jade'embì jaa'y nøjkx nitanaajyip ja Dios kyutujk.

15 Janch øts idø'øn nwa'añ, pøni pøn tkagupøjkp ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, niwindem xøøw ja jaa'y ja nøjkx tkadatøki jadigojk pøni ku ja wyinaty jade'en tø tkagupiky ejxim mutsku'nk yikupikyin.

16 Winets ja tsa'anji'jky ja mutskuna'jk jøts ja ojts tkunuu'kxy, ojts ja kyø' ja ttanixajkixy.

Ja kumeeñ jaa'y

17 Xjats ku ja yjaakwidijty, winets ja jaa'y ja tu'uk putyi ñimejnøø jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja ñimaajyøø:

—Mets øyjaa'y yik'ixpøjkpi, ¿ti ø ndu'ump jøts øts n'anmija'win tpaatt ja nitso'ok'ajtin xemikøjxp?

18 Xjats ja Jesús wyaañ:

—¿Ti jade'en myikwajnip ku øts jade'en xnøjmi jøts ku øts janchtyimy'øyjaa'y? Ka'ap pøn y'øyjaa'y, tu'ugyi Dios y'øyi.

19 Mnija'wipxi dø'øn ja Dios kyutujk midi nømp: “Kidi mmigu'uk ñiyaa'y ñidø'øxy xpøjkxi; kidi myikjaa'y'øøky; kidi mmeech; kidi mmigu'uk xwindaay'aty; windsø'øgi mdeety mdaak.”

20 Xjats ja jaa'y y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, jaayip øts yø tuki'iyi nbadundøjkini ku nmutsk'aty.

21 Winets ja Jesús twin'ejxji'jky ja jaa'y amyujy tsaachyujy, jøts ja tnimaay:

—Jap jadu'uk midi mjaakabadumpy: nøjkx, tuki'iyi x'atsto'okixy ti jaty jam mmøøt'ajtpy, jøts ja ayoobi jaa'y xabudøkit, winets ja Dios mjotkujk'ajtin mmo'o'jyit jap tsajpjøtpy; nøjkx x'atstuñ midi ndijpy, winets ø xpadsoont.

22 Xjats ku ja jaa'y jade'en tmadøøy, winets ja nugo tkumaa'yiyiñ tkudajiyiñ, janch ñiyjotmay'oo'kpim ojts ñøjkxni, kumi janch kumeeñ jaa'y idø'øn ja wyinaty.

23 Xjats ja Jesús twin'ejxjø'kijxy ja jaa'y pøn ja jam wyinaty nidanaajyip, winets pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—iØy yjanchepe sudso ja kumeeñ jaa'y tkupøjkit ja Dios kyutujk midi yjaa'y ja tyanitanaapy!

24 Xjats ja pyabøjkpitøjk jadi'iñi myondi tyukti ku ja Jesús jade'en wya'añ; winets ja Jesús wyaañ jadigojk:

—U'nk una'jkti, janch tyimchep sudso ja kumeeñ jaa'y ttatøkidit ja Dios kyutujk, kumi myeeñ ja amuum yikmøjtøjkidip!

25 Ne'egi tsojk ñaxt tu'uk ja møj jiyujk jap xuu'ñ jutjøtpy, jøts nigidi tu'uk ja kumeeñ jaa'y tyøkit jade'en ma Dios kyutujk ttanitanì ja yjaa'y.

26 Xjats ku ja jade'en tjaaktyimyadoodøø ku ja Jesús wyaañ, winet ja tyimñigyumaap yjajttøø, jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—ǂøts pønimts idø'øñ nitso'ok'atp?

27 Xjats ja Jesús y'ejxji'jky, jøts ja wyaañ:

—Ka'ap yø øy pøn jaa'y kø'øm ñankñitso'ogiyit, ja Dios ja'ayi myøøt'ajtpy ja møk'ajtin sudso xyiknitsoojkint; ti Dios tkatsepjawi.

28 Winets ja Pedro kyajpxøjkiyi'ñ jøts ja wyaañ:

—Tø øø tuki'iyi nmajstutkixy ja nbikta'aky, jøts ixyam øøts idø'øñ jade'en nwidity mets møøt.

29 Xjats ja Jesús y'adsøøy:

—Janch meets idø'øñ nnøjmi, pøni pøn tmajtstuttip tyøjk, pøn tmajtstuttip y'ajch y'uch, jøts chø', ja tyeety ja tyaak, uk ja y'u'nk ñidø'øxy tmajtstu'uty møøt ja ñaajx ja kam, pøni pøn jade'en tmajtstutp ja pyikta'aky øts køjxp, ja øgyajpxkyøjxp ja ømyadya'akyøjxp,

30 pyaap ja nøjkx ja tøjk may'ampy, may'ampy ja nøjkx tpaaty y'uch y'ajch, ja tyeety ja tyaak, ja ñaajx ja kyam, øy ja tjaku'ayo'ombaadi øts køjxp; pøni myidanaapy idø'øñ ku sa yiktu'unt, winets y'anmija'win ñøjkxt ma Dios.

31 Jøts may ja jaa'y Dios nøjkx yik'amutskiyidi, pøn nugo namyøjpiktak'ejtíp; ja' ne'egi ja Dios kajxa'aky yikpidsø'ømp, pøn yik'ayo'om'ejtp.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

32 Jam idø'øñ ja wyinaty pyatti ma jam ja tuu' pyety midi nøjkxp Jerusalén, ja Jesús wyinaty jawyeen yø'øpy jøts ja pyabøjkpitøjk ix'oojk yø'ødyi. Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ñigyumaap tjawidi ku ja Jesús jade'en ñijky, jøts janch tsø'jkidip ja'. Winets

Jesús ja yjıwá'wıdøø nımakmajtsk, jøts ja ojts tyukmadoowınıbøjkıdı jadıgojk sá jaty ja wyınaty yjıtwa'añ kyubatwaLgxañ.

³³ Yıde'en ja ñımaajyıdøø:

—M'ejxtıp ku ıxyam nbejtyındı jøts nııjkyındı jam Jerusalén ma øts jaa'y xkøyakt, pøn møj kudanaabyı'ajtpy ja naıwıı'ñıt jaa'y, jøts øts ja israelıt jaa'y tyeetywındsøn jam xmatst jøts ja kajpxwejpıtøjkı, ja'ats tyıkutuktıp jøts ø n'ookt, jam øts ja xkøyaktıt ma ja wenk jaa'y yıkutuktı møk'ampy.

³⁴ Yıxøn ø nyıktaxe'ekt, yıkwop yıkoxp øts, xnıdsujıp øts ja jaa'y, jøts øts ja jaa'y xyık'ookt; jøts ku øts wyınaty jade'en tø n'øøky, kyıdıgøøk xøøw øts jadıgojk nbıdsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy.

Ku ja Jacobo møøt ja Juan t'amıdoodøø ja may'ajtıın

³⁵ Xjats ja Jacobo, møøt ja Juan pøn ja Zebedeo myajnk'ajtııp, ja' ojts tımendi ja Jesús jøts ja tımıaadyı:

—Wındsøn, ja' øø ndsøjkpy jøts øø xuujnit ja may'ajt, ja' øø n'amıdoowampy.

³⁶ Wınets ja Jesús tyıktııy yıde'en:

—¿Ti dø'øın mdsojktıp, ti ø ndu'ump?

³⁷ Xjats ja wyandøø:

—Xmøøtsøøni øøts ku myıkutukt, adsow aduuk øøts xyıktsøønit mgutujktaajkjøtpy, jøts øøts ja jaa'y xwındsø'øgıt.

³⁸ Wınets ja Jesús wyaañ:

—Ka'ap meets yø xnıjawi pø ti mee m'amıdøøpy. Ngupøkp øts ja ayo'on jøts pøni sá øts ja jaa'y x'uktu'unt. ¿Jøts meets, mgupøktıp meets

nayide'en ja ayo'on jøts pøni sa meets ja jaa'y m'uktunit?

³⁹ Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ngupøkp øøts, tiku øøts ndejint ngagupøkt.

Winets Jesús ja tnimaay:

—Janch jade'en, mjanchkupøkp meets nayide'en ja ayo'on midi ø ngupøkp, jøts mjanchkupøktip meets nayide'en pøni sa øøts ja jaa'y x'uktu'undit;

⁴⁰ tyimyø' ku meets xmøøtsinaawya'añ adsow aduuk, kidi øtsip meets ja nmo'op, ja Dios Teety ja tyakp jøts ja' ja myo'op pøni pøn ja jade'en tø ttamidsøky.

⁴¹ Xjats ku ja yjadu'ukpi pyabøjkpitøjk tmadoo-døø jade'en, winets ja yjanch'ambøjktøø, jøts ja Jacobo yikmi'ambøjktøø møøt ja Juan.

⁴² Winets ja Jesús pyabøjkpitøjk tyajxmujky, jøts ja tnimaay:

—Yide'en'ampy ja jaa'y wyindsøn'aty pøn Dios kyajpxy tkabadundip, ja'ayi nugo ja jaa'y tyiktuñ, jøts ja tu'ugyi tja'abøjkøxni.

⁴³ Jøts ka' mee nøjkx jade'en mjatti. Wenk meets mja'ami, pøni pøn namyøjpkita'akwajnip, ja' idøøn jade'en møjtøkip pøni pøn ja myigu'uk twindsø'jkip;

⁴⁴ jøts pøni pøn tsuj windsøn'atwamp, ja' idøøn windsøndøkip pøni pøn tuki'iyi ja jaa'y jade'en tpudøjkip.

⁴⁵ Ja'agøjxp ø nmiñ jøts ja jaa'y nbudøkit øy ti tunk ndu'unt, kidi ja'ajip øts tø nnimiñ jøts øts jaa'y øy ti tunk xuujnit, ja' ø tø nnimiñ jøts øts pøkyjaa'y ngubajtit ja pyøky ku n'ookt winets

ja mayjaa'y yikpojkipimaa'kxt. Øts idø'øn ja myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy ja winap jaa'y pøn txøøw'ajtp Bartimeo

⁴⁶ Xjats ja yja'ttøø Jericó. Jøts ku ja Jesús pyabøjkpitøjk jam wyinaty tmøøtpidsimy kajpjotp møøt ja mayjaa'y, winets winap jaa'y ja tu'uk tpattøø pøn txøøw'ajtp Bartimeo, ja Timeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni tuu'am jøts ja tigati tyikmuky.

⁴⁷ Xjats ku ja tnimadøøy jøts ku ja Nazaretit jaa'y jam wyinaty ñaxy midi txøøw'ajtp Jesús, winets ja winap jaa'y møk'ampy kyajpxkejky jøts ja wyaañ:

—iWindsøn'ajtim, rey David y'ap y'u'nk, ayo'ejxk øts!

⁴⁸ Xjats ja mayjaa'y ja møk'ampy wyingugajpxiyøø jøts ja y'amo'ont, ka'ap ja winap jaa'y y'amøñ, ne'egi ja tjaakyikjinajx'adi'ich, yide'en ja wyaañ:

—iMets myimajtsk'ap'ajtip ja møj windsøn David, ayo'ejxk øts!

⁴⁹ Xjats ja Jesús wya'k'øyiyii'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tnøjmi:

—Nøjkx x'atswawdi.

Winets ja winap jaa'y y'atsyikwaay, yide'en ja t'atsnimaadyøø:

—Tsojk, pidø'øk, ixam idø'øn myikwaadsøy.

⁵⁰ Xjats ja jatyi tnejtswøjyiyii'ñ ja yukwop, wo'onjø'kp inet ja adsu'jky, jøts ja tninijkxy ja Jesús.

⁵¹ Winets Jesús ja yiktøøjøø:

—¿Ti mdsøjkpy, sa me ndu'unt?

Xjats ja winap jaa'y y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, ja win'ejxwamp øts.

⁵² Winets ja Jesús ja tnimaay:

—Nøjkxni; tø me mdsokni kumi tø me xjanchjawi.

Xjats ja winap jaa'y jatyi wyin'ejxwa'kxy, jøts ja tpanijkxy ja Jesús jam tuu'am.

11

Ku ja Jesús kyajptøjkiy#ñ Jerusalén

¹ Xjats ku ja jam wyinaty yja'atwanidi Jerusalén, winets ja tyandøø jam Betfagé midi ja kajp Betania wyinaty møøt ñamyiwingon'aty, ja kajp midi jam wyinaty tandip kojpk ix'am midi txøøw'ajtp Olivos, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk namajtsk tka-jxstøø'ñ,

² jøts ja tnimaay:

—Nøjkxti ixem ma yø kajpu'nk wingon, jøts ku net jam mja'attit, jamts inet buuru'nk tu'uk kuwiñ xpaattit midi tsotsnim, midi ka'anin pøn ttatsøøni. Nøjkx x'atmigajidi jøts xwejtsme'endit.

³ Jøts ku pøn myiktøwidit tiku jade'en m'adøøtsti, jade'en xnøjmidit jøts ku t'anuu'kxwa'añ nwindson'ajtim, jøts ku ja jatyi tyikwimbejtkojmit.

⁴ Xjats ja pyabøjkpitøjk ñøjkxti, jøts ja buuru'nk ja ojts tjanchpaatti kuwiñ jam tøk'agøøm, jam ja tpaatti tuu'am jøts ja tmigajidøø.

⁵ Winets ja jaa'y winaagin tyiktøøddøø pøn jam wyinaty, yide'en ja ojts ñi'myxyidi:

—¿Ti mdundip? ¿Tigøjxp ku yø buur xmigajidi?

⁶ Xjats ja pyabøjkpitøjk y'adsoodøø jade'en sa Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi; winets ja ojts yikmajtstu'utti jøts ja jam choo'ndi.

⁷ Xjats ja jade'en tyiktso'ondøø ja buur, jøts Jesús ja ojts ttaninøjkxti; winets ja wyet ja ttajiba'andøø ja buur, jøts Jesús ja ttawaa'tspejty ja jiyujk.

⁸ May jaa'y ja wyet ojts tya'apti jam tuu'am, jøts may ujts'aay ja ojts ttu'kxti jøts ja jam nayide'en tpiaktøø, jøts ja Jesús jade'en tpatsowa'andi ejxim møj windsønin.

⁹ Xjats ja niduki'iyi møk'ampy kyajpxkaktøø, jøts ja niduknax wyandøø:

—¡Dios Teety tsajpjotpit, kunuu'kx yø windsøn pøn me tø xkexy!

¹⁰ ¡Kunuu'kx yø windsøn midi mgutujk mimejniyip, wan ja tyeety'ap David tyikmøjtajki ja kyutujk jadigojk! ¡Kuuyi ja Dios Teety jadu'uk yjaak'øyi!

¹¹ Xjats ja Jesús jade'en tyøjkii'ñ Jerusalén, jade'en ja yja'jty jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts t'ejxkixy tuki'iyi ti jaty jam wyinaty ejtp; jøts ku ja ojts jade'en t'uk'ejxkixy, winets ja ñøjkxni jam Betania møøt nimakmajtsk pyabøjkpitøjk, ja'agøjxp ja ojts ñøjkxnidi ku ja et wyinaty tø chuu'ñi.

Ku ja Jesús t'ayo'onmigajpxy ja iigi tsa'amguipy midi ja tyøøm ka'ejtp

¹² Xjats ku ja Jesús kyimjabom choo'ndøø Betania, winet yuu ja pyaajtøø.

¹³ Jøts ja jagam t'ejxpaajty tu'uk ja iigi kipy midi jam wyinaty janch'aamyøøt; xjats ja ojts tninijkxy jøts ja t'ats'ejxwa'añ pøni jam idø'øn ja tyøøm. Jøts ku ja ojts t'ixy, ni tu'ugin ja tyøøm ja tkaapaajti,

nugo ja wyinaty janch aay ja ñaxy, kumi ka'anım ja tiempı wyınaty tpaaty ku ja iigi tyøømi.

¹⁴ Winets ja Jesús tmıgajxpy ja iigi kipy, yide'en ja tnımaay:

—ıNıjuuni mga'uktøømiñıt!

Ku ja Jesús jade'en wyaañ, myadowdı ja pyabøjkpıtøjk ja'adi.

Ku ja Jesús twojpidşomguixy ja too'kpitøjk jam tsaptøjkjotp

¹⁵ Jawaani y'ıjty, xjats ja yja'ttøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús tyøjkıyıı'ñı tsaptøjkjotp, winet ja t'ıxwojpidşomgıjxy ja jaa'y pøn jap wyınaty too'ktıp yajktıp, midi jam wyınaty juudyıp kajpxtıp, tuki'ıyı ja t'ıxkajxpıdşomgıjxy. Nayı yıkpıdşøøm ja jaa'y ja' pøn jam wyınaty meen tkugondıp, tuki'ıyı myesi ja yıktejtsapwajkjøxtøø, jøts nayide'en ja pak too'kpi chinaabyajt yıktejimbejtkjøxtøø;

¹⁶ Jøts ja Jesús ja jaa'y tka'uktuk'anajxni ja tsaptøjk ku ja jam tigati tjatsømnaxwa'andı.

¹⁷ Yide'en ja Jesús tnımaay ja jaa'y ku ja yik'ıxpıjky:

—Yide'en jap nøkyıjxpy wya'añ: “Ja' øts ndøjk wya'ant jøts naxwıı'ñıt jaa'y jap t'ajot'attıt ja Dios Teety”; jøts ka'ap meets ja jade'en ti xyıktuñ, maa'tstaajk meets ja' tø xyıkwani.

¹⁸ Xjats ku ja jade'en tmadoodøø ja israelıt jaa'y tyeetywındsøn møøt ja kajpxwejpitøjk, winets ja t'ıxaadyøjkıdøø ja taay jøts ja ttuku'oogıwya'andı, chø'jkıdıp idø'øn jaa ku ja yjaa'y yıkpøjkøxnıyıdıt, paty ja jade'en tnıdaayıwya'andı kumi

tyumniĵa'winiyip ja mayjaa'y ja wyinaty ku ja janchniĵyumaap yik'ixpiky.

19 Xjats ku ja et chuu'ñāa kyoodsiñāa, winets ja Jesús tmøtsoo'ñāa ja pyabøjkpitøjk jam møj kajpjotp, jøts ja jam ñøjkxti ma ja chøøniidi.

Ku ja iigi tsa'amguipy tyijch

20 Xjats ku kyimjabom'ajty, winets ja jam jøpyi ñajxtøø ma ja iigi kipy jam wyinaty tyani, jøts ja ojts t'ejxti ku ja wyinaty tø tyøjtsjø'kni y'aatsjøtpy.

21 Winets ja Pedro ja tja'myejch, jøts ja tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ejx ja iigi kipy tø tyøøtsni mididi ojts x'ayo'onmigajxpy.

22 Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Janchjawidi Dios møk'ampy.

23 Janch meets idø'øn nnøjmi, pøni pøn tnimaapy ya'at kojpk: “Nøjkx mejyotp, jamts mdøkit”, pøni ku amumjoojt jade'en mwinmay ku ka'ap mmay mdajy, jøts ku kø'øm xjanchjawi ja m'ayuujk pøni sa wyinaty tø mwa'añ, jatp idø'øn ja jade'en pøni ku wyinaty jade'en ja janchja'win xmøøt'aty.

24 Paty mee nnøjmi pøni ti jaty m'amidoodip ja Dios, pøni ti mgu'amidoowidip jøts ku xjøp'ejxtit jade'en, jatpts ja jade'en.

25 Jøts ku mdios'ajot'attit, pøni jam ja mmidsepti, maa'kxukti, jøts Dios Teety nayide'en mbojpkpimaa'kxidit pøn jap tsajpjøtpy.

26 Pøni ku ka'ap xmaa'kxukti ja mmigu'uk, nayide'en meets ja Dios Teety mgapojkpimaa'kxit pøn jap tsajpjøtpy.

Ja Jesús myøk'ajtin

27 Xjats ja jade'en jadigojk ñojkxtøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús jap wyinaty wyidity jap tsaptøjkjøtpy, winets ja jap ojts ñimiñi ja teetywindsøn, ja kajpxwejpitøjk, jøts ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip,

28 ja'ats ja ojts yiktiyi, yide'en ja wyandøø:

—¿Pøn jade'en tø mdanigutujk'atyi ku jade'en m'adi'ich ya tsaptøjkjøjty? ¿Pøn mets jade'en mgutujkmø'øyi?

29 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Nayide'en mee nyiktøøwami; pøni x'adsoowimbejtíp øts inet, winets inet ndukmado'odit pøn øts yø jade'en tø xanigutujk'aty ku øts jade'en n'adi'ich.

30 Ku ja Juan Bautista ojts yiknøbety, ¿pøn ja ojts tyanigutujk'atyi ku ja jade'en y'adijch? ¿Sa mee m'ukwa'añ, Dios ja ojts tyanigutujk'atyj jøts ja jade'en y'adø'øtst? Adsoojimbejtík øts.

31 Winets ja kø'ømyi ñagyajpxkaajkidøø, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Sa njanch'uknimaa'yint? Ku net yø njanimaa'yint: “Dios ja ojts kyutujkmø'øyi”, yide'en adøm inet yø x'adso'owint: “¿Jøts tigøjxp ku ka'ap xjanchjawidi pøni jade'endam ja'?”

32 Jøts ja jaa'y inet xmi'ambøjkma'ant ku net njawa'anma'ant jøts ku jaa'y ja ojts kyutujkmø'øyi.

Jade'en ja kø'øm ñawyajnidøø, jøts kumi ñija'widip ja jaa'y wyinaty may ku ja Juan ja Dios kyugajpxy'aty, paty ja jade'en chø'jkidøø.

33 Jøts ja yide'en tnimaadyi ja Jesús:

—Ka'ap øøts ja nnijawi.

Xjats ja Jesús tn̄maay ja jaa'y:

—Nayide'en meets ja ka'ap ndukmado'ot p̄on øts jade'en xanigutujk'ajtp ku øts jade'en n'adi'ich.

12

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja ka'ødyumbi

¹ Winets ja Jesús tm̄gajpxøjkiyi'ñ ja jaa'y ejx-pajtin madya'akyøjxp, yide'en ja wyaañ:

—Jaa d̄ø'n jaa'y wyinaty tu'uk p̄on ja uvi ts̄a'am ojts tteen̄ kyamjotp; jøts ja yikxon tnagueemy tnabijky, jøts ku ja jade'en t'uktuuñ winets ja tyik'øyi'ñ tu'uk ja uvi kumdaajk ma ja uvi ts̄a'am n̄ø ojts id̄ø'n ja jade'en tyik'øyi, xjats ja t̄pøjch tu'uk t̄øjch janch k̄øjxp jam kyamjotp. Kam ejx'etaajk id̄ø'n ja yik'øyi'ñ, ojts id̄ø'n ja jade'en tyik'øyigyixy.

'Winets ja tamuky tk̄øyajknaa ja kyam, tumbi ja ojts ttukmidañ, jøts ja ñøjkxni abiky et.

² Xjats ku ja tiemp̄i t̄paajty juuni cha'amy ja uvi ts̄a'am, winets ja windsøn tkejxy tu'uk ja tyumbi jam ma ja jaa'y ja ts̄a'amgam jam wyinaty t̄ø tm̄idandi jøts ja jam t'atstuk'amidoowa'añ ja ts̄a'am kikujkp midi jam wyinaty ejtp kyamjotp.

³ Xjats ku ja tumbi jam yja'ljty, winets ja jatyi yikmajch jøts ja kam ejx'etpi ja ojts chiigyiyi, ka'ap ja ti yikmøøy, jadi'iñi ja jam wyimbijty.

⁴ Winets ja kugam tkejxy jadu'uk tyumbi nay jam; ojts ja ñijkxy jøts ja jam nayide'en yik-tuuñ, yikxon ja jam ojts tyika'ach, ojts ja chaachi kyubajkiixpy, janchiktsepm̄igajpx ja jam.

⁵ Xjats ku ja nay jadi'iñi wyimbijty, winets ja kugam t̄jaakejxy jadu'uk tyumbi p̄on ja kam

ejx'etpi ojts tyik'ookti. Janch namay ja tumbi tmøøt'aty jøts ja xyumikexy tu'uk jaty ja tsā'am tsømbi; ja'ats jam ojts ja kam ejx'etpi kya'ødyuñidi, pømbi yikwojp yikojx, jøts pømbi winaagin oo'ktøø.

⁶ Jamts ja kugam myajnkun'k wyinaty tø tmøøtañ, tu'ugyi ja t'u'nk'aty, ja'ats ja jam køøm myøøtaan, ja'ayi ja yjanchøjkpy; xjats ja ojts ix'oojk tkexñim, yide'en ja wyaañ: “Yikwindsøøgip yø kumi øts n'u'nk yø'.”

⁷ Jøts ja tumbiøjk pøn jam wyinaty t'ejx'ejttip ja tsā'amgam, ka'ap ja jade'en wyandøø jøts ja twindsøøgidit, t'ixwibejpidsojmidøø ne'egi jinaxy ja ñawya'añidøø: “Ya'at inet ja' pøn kugam'atp; wan tyikpa'ø'jkyimp jøts adøm yø tsā'amgam nja'bøjkna'ant.”

⁸ Xjats ja jade'en tmajtstøø, jøts ja tyik'oo'ktøø, ojts ja ñine'kx ja t'ixwibejpidsojmidøø jam tsā'amgamjotp.

⁹ Jøts, ¿ti tyu'ump ja kugam køøm ku ja y'u'nk jade'en y'ø'jky? Kuwani ja køøm tnime'ent, winets ja tyikudigøøgyøxt ja kam ejx'etpi, jøts ja abikyjaa'y ja t'ixa'att, ja'ats ja myo'op ja cha'amgam.

¹⁰ ¿Ka'anim ja nøky xkajpxidi mā yide'en wya'añ?

Ja tsāa midi ja pojtspi kya'uk'a'ejxidøø, Ja'ats ne'egi ixyam tø y'ukyikpiktakni pøch kyubajk jøts ja ttamajtsmujkixy ja pøch.

¹¹ Ja Dios Teety idøøn jade'en tø ttuñ, øy yø ni gyumaap njaja'wandi.

Jade'en ja Dios kyajpxy wya'añ.

¹² Winet et ja israelit tyetywindsøn tmajtswandøø ja Jesús, ja'agøjxp ku ja wyinaty

tø myigajpxyidi jade'en. Jøts kumi chø'jkidip ja mayjaa'y ja wyinaty, paty ja ojts jadi'iñi tmajtstu'utti, jøts ja jade'en choo'nidøø.

Ku yikajpxy'aty ja kugubajt

¹³ Waani y'ijty, xjats ja Jesús winaagin yiktaniguejxy ja fariseotøjk møøt ja Herodes myigu'uk, jøts ja nugo yjot'ejxwā'añi, ja' ja nugo chojktip jøts ja kyajpxig'øty, ja'ats ja yiktani'øønip.

¹⁴ Ojts idø'øñ ja Jesús jam yiknimiñ, jøts ja yiknimaay:

—Windsøn, nnija'wip øøts jøts ku mets tiy janch mgajpxy, ku me ka'ap xmøjpkta'aky pøni sa jaty ja jaa'y wyā'andi, jøts kumi ka'ap mets pøn x'ejxkapy xka'ejxkapy, mdum'ejxkajpkijxpy mets ja jaa'y, jøts tu'ugyi mets tiy janch xuk'ixpiky ja jaa'y sudso nnøjkxin mā Dios, paty øø nyiktøwā'añ: ¿Øy ku øøts ja windsøn César nmiyakt nmigubatt, uk ka'ap? ¿Nmo'op øøts ja meeñ, uk ka'ap?

¹⁵ Xjats kumi ñija'wip ja Jesús wyinaty jøts ku nugo yjot'ejxwā'añidi, winets ja tnimaay:

—¿Tiku ø xjot'ejxti? Yakti tu'uk meeñ, wan ø t'uk'ijxy.

¹⁶ Xjats ja ojts tmo'odi, xjats ku Jesús ja twin'ixy winets ja ojts tyiktiy, jøts ja wyaañ:

—¿Pøn ya'at ja wyeen y'aaw, jøts pøn ya'at ja xyøøw ixya kyøjxja'ayi?

Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—César yø' yja'.

¹⁷ Winets Jesús ja tnimaay:

—Mo'odi ja César ja yja' pøni midi ja yja'ajtpy, jøts ja Dios xmo'odit pøni midi ja yja'ajtpy.

Jøts ku ja Jesús jade'en wyaañ, winets jaa'y ja ñigyumaap tja'widøø ku ja jade'en y'adsøøy.

Kuja jaa'y tyiktøwdi pøni janchidø'on ja'ku oo'kpi jadigojk jyujkpyøktit

¹⁸ Xjats ja Jesús ja saduceotøjk ojts ñimiñiyi. Ja' ñimejniyi pøn nømdip jøts ku oo'kpi nijuuni kya'ukpidsømnidit jap oo'kpi jutjøtpy; ja'ats ja ojts yiktiyi jøts ja ojts ñii'mxyi:

¹⁹ —Windsøn, yide'en ja Moisés ojts tjaadyañ tu'uk ja kutujk pøni pønik tku'oo'kp ja ñidø'øxy, jøts ku ja y'u'nk ja ni tu'uk tkayiktañ, winets ja ku'økyø'øxy tmøøt'amajtskit ja ñiyaa'y oo'kpi myigu'uk midi nadyu'uk jøts ja jade'en yika'axiyit.

²⁰ Jøts ja dø'on ja jaa'y wyinaty niwixujkti, jade'en ja tyukjaa'y'atti. Xjats ja myøjpi jawyeen y'amajtskiyi'ñ, jøts ja jatyi tku'ø'jky ja ñidø'øxy, ka'anim ja y'u'nk ja wyinaty tpaatinim.

²¹ Ku dø'on ja jade'en y'ø'jky, winets ja mutskpi midi ja oo'kpi wyinaty myijidsimy'ajtpy, ja' ojts tmøøt'amajtski ja ku'økyø'øxy, jøts ja nayide'en y'oo'knimøø, ni tu'ugin ja y'u'nk ja tkayiktaañ; nayide'en ja myidigøøkpi yaa'y yjajty.

²² Niduki'iyi ja tø'øxy ja tyiknajxkijxy ja yaa'dyøjk niwixujk yaa'y, jøts nipøn ja y'u'nk ja ojts kyadukpaadyi, nipøn ja y'u'nk tkayiktaañ. Xjats ja tø'øxyøjk nayide'en y'oo'knimøø.

²³ Jøts ku ja jadigojk pyidsø'ømdit jap oo'kpi jutjøtpy, çpømbi ja tø'øxy nøjkx jadigojk tnidø'øxy'aty, kumi tø ja niduki'iyi t'atsnidø'øxy'ajtkøxti?

²⁴ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ka' mee m'øwɪnmay, ja'agøjxp ku xkanijawidi ja Dios kyajpxy, ku xkanijawidi ja Dios myøk'ajtɪn.

²⁵ Ku dø'øn ja oo'kpi nøjkx pyidsømdi jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, nipøn nøjkx kya'uk'amajtskiñi, nipøn nøjkx kya'uktø'øxmyiyø'øñi, nipøn y'u'nk tka'ukyik'amajtskiñit. Jade'en ja tsinaa'yin ja nøjkx tyiknaxti ejxim ankilis pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy.

²⁶ ¿Ka'ap meets xnijawi, jøts ku ja Dios kya-jpxy wya'añ ku ja oo'kpi pyidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy? ¿Ka'anım ja nøky x'ixpøkti midi ja Moisés ojts tja'ay, ma ja tniğajpxy sudso Dios ja ojts myigajpxyi jam ujts aayjotp? Ku ja ojts ñii'mxyi: “Tum øts xdios'ajttip ja Abraham, ja Isaac jøts ja Jacob.”

²⁷ Kidi oo'kpipts ja ñidios'ajtpy, pø ja'axi ja ñidios'ajtpy jøts ja tyikjuky'att øy pøn. Jøts mga'øwɪnmaapy meets idø'øn ku xkajanchjawidi.

Ja møj kutujk midi ja Dios ñi'ane'empy

²⁸ Xjats winet yja'jty tu'uk ja kajpxwejpitøjk ja myigu'uk midi wyɪnaty tø tmadøy ku ja Jesús jam jade'en tminagyajpxyi ja saduceotøjkti, jøts kumi ja wyɪnaty tnijawı ku ja Jesús wyɪnaty øy tø y'adsøy, winets ja tyiktiiy, yide'en ja tniṃaay:

—¿Midi'ibi ja Dios ja kyutujk jawaani møj jøts nmımado'owint?

²⁹ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja' Dios jawaani møj kyutujk'ajtpy midi wamp yide'en: “Israelit jaay, ukmadowdi meets, tu'ugyi ja Dios pøn adøm ndios'ajtındip.

³⁰ Jøts tsokti ja jawaani ejxim niti jade'en xkat-sokti, amumjoojt ja xwindsø'øgidit, ja' tu'ugyi

mjotmay'attip, ja' tu'ugyi møk m'ajot'attip.” Ya'at idø'øn øgyutujk'ajtp.

³¹ Jøts jap jadu'uk midi ñiñayjade'en møj, yide'en ja wya'añ: “Tsok mmigu'uktøjk, windsø'øgi mmigu'uktøjk, jade'en xtsokt jøts jade'en xwindsø'øgit sa kø'øm mnachøkyi, jøts sa kø'øm mnawyindsø'øgiyi.” Ka'ap jadu'uk kutujk te midi jawaani møj sa ya'adindi.

³² Xjats ja kajpxwejpitøjk wyaañ:

—Windsøn, ka' me mgajpxigøy. Tiy janch me mwa'añ jøts ku Dios ja tu'ugyi, ku ka'ap jadu'uk pøn.

³³ Janch me mwa'añ jøts ku Dios amumjoojt ndsojkint, jøts ku ja amumjoojt nwindso'jkint, jøts ku ja tu'ugyi møk n'ajot'ajtint, tyimdyi#gyajpxy jade'en ku nmigu'uk ndsojkint jade'en sa kø'øm nnachøjkyi'imp. Ne'egi tyimy'øy yø jade'en ne'egi Dios chøjkpy, jøts ka'ap jadine'en yiktsøky ku jiyujk ku ja ti ndawindsø'jki'int, ku ja ti ndamiyojxin jam altajrkøjxp.

³⁴ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y ku ja Dios kyajpxy twinmadooji, ku ja yikxon øy tsuj y'adsoojyøø, winets ja tnimaay:

—Tyimyjawaani kya'ity jøts mets ja Dios kyutujk xkupøjkit midi yjaa'y ja tyanitanaapy.

Jøts jade'en ka'ap pøn y'uknay'a'ejxiniyi jøts tyiktøø'adø'øtst øy tyii'ji.

¿Janch idø'øn ku ja David t'ap'aty ja Cristo?

³⁵ Jam ja Jesús wyinaty yik'ixpiky tsaptøjkjotp, jamts ja yide'en wyaañ:

—¿Sa dø'øn ja kajpxwejpitøjk wya'andi? ¿Pønik idø'øn tijy pøn ja Dios Teety ya pyiktaajk naxwiiñ

jòts wyìndsòn'att? ¿Nugo ja møj wìndsòn David y'ap ja tijy, kidi?

³⁶ Janch jade'en wyaa'andi, ka'ap idø'øn ja kya'pxyi kumi kø'øm ja David wyaañ ku Espiritu Santo ja ojts y'agajpxiyi, winets ja Dios kyajpxy ja ojts tjaa'jyi ma wyaañ yide'en:

Yide'en ja Dios Teety tñimaay ja nwindson'ajtim:
 “Ixa'ak jòts ø xpudsøønit n'aga'ñ'ampy,
 jòts øts yø mmidsep nmimajadakøxt.”

³⁷ ¿Pøni yø' wyìndsòn'ajtim, sudso yø ndejint nugo t'ap'att?

Jade'en ja Jesús wyaañ. Janch namay ja jaa'y jam wyinaty, jòts janch jotkujk ja jam wyinaty pyatmadøyi.

Ku ja Jesús ttamigajpxy sa'y adø'øtsti ja jaa'y midi yik'ixpøjktip jam tsaptøjkjotp

³⁸ Yide'en ja Jesús wyaañ ku ja jam wyinaty yik'ixpiky:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim meets kajpxwejpitøjkin, mnay'ejxniyidi pøn ja wyet yøñjawì tpajidøjttip ku yø'ødyi, pøn muum tuu'ajy nagyajpxpoo'kxi ttojktip wìndsø'øgi winjawì,

³⁹ pøn ja øybi tsinaabyajt ttojktip jap tsaptøjkjotpy, pøn ja tsinaabyajt twi'ejxtip ku kyaawya'andi,

⁴⁰ jòts ja' ja ku'øktyø'øxyøjk pyøjkidip ja myeeñ, jòts ja jatyi tku'øø'ndi, ñadyijyi ja øy Dios'ajot'atti. Janch møk ja nøjkx tku'ayowidi ku jade'en y'adø'øtsti.

Ku ja ku'øktyø'øxy tpiktaajky ja lyimunsi

⁴¹ Tuk'o'jk ja Jesús y'ixaajky jap møj tsaptøjkjotpy, jap ja wyinaty chøøni jap kajuun wìndujpy ma ja

jaa'y ja myeeñ tpikta'akti midi ja yojxtip, jap ja t'a'ejxuky ja jaa'y sa jaty jap pøn myeeñ wyinaty tpikta'akti, namay idø'on ja'adi.

⁴² Winets yja'jty tu'uk ja ku'økyø'øxy pøn wyinaty janch ayoop, pøn wyinaty niti ka'ejtxip. Ja'ats pyujxmeeñu'nk majtsk tkugo'oniyii'ñ jap meeñ abøjk'ii'ñjotpy, tuki'iyi dø'on ja tpiktaajky midi ja wyinaty myøøt'ajtpy.

⁴³ Winets ja Jesús tyaajxyii'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

—Janch meets idø'on nnøjmi ku yø ku'økyø'øxy janch ne'egi jawi ndejint ja myeeñ tø tyøxy. Nipøn jaa'y ja myeeñ jade'en tø tkayøxy pøn jaty ja myeeñ tø tja'agonidi jap kajuunjøtpy;

⁴⁴ kumi ja myeeñ windank yø jap nugo tø tpikta'akti; jøts yø tø'øxyøjk øy idø'on yø ayøy, ne'egi tø yø tpiktakixy ja ñidsinaajyk midi yø jam myøøt'ajtpy.

13

Ku ja Jesús tnigajpxy jøts ku ja tsaptøjk yjett

¹ Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam møj tsaptøjkjotp, winet ja pyabøjkpitøjk ja tu'uk ñimaajyøø:

—¡Windsøn, ejxik mets, ti tsaa yø jade'en jøts ti tøjkyø jade'en!

² Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿M'ijxpy yø møj tøjkyø? Ni tu'ugin yø tsaa ya nøjkx kyatañ nikiibyety. Me'endip ja jaa'y jøts ja nøjkx tjaagøxtø tuki'iyi yø tøjkyø.

Ja ejxa'an midi yik'exp ku wyinaty yikt#dyunwanidi ja naxwii'ñit jaa'y

³ Xjats ja jade'en ñòjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos, ja kojpk midi jam wyinaty tsaptøjk awemp tãmp. Jamts ja Jesús y'ixaajky, jøts pyabøjkpitøjk ja jam amaa'tsk yiktøøjiyøø, yide'en ja Pedro wyandøø møøt ja Jacobo, møøt ja Juan, jøts møøt ja Andrés:

⁴ —Ja' øø ndsøjkpy jøts øøts xukmado'ot windem idø'en yø tsaptøjk jade'en yjatt. ¿Ti tiy'ajtin øøts jawyeen n'exp jøts ku dø'en ja jade'en wyinaty yjatwa'añ?

⁵ Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim mee pøn mwĩn'øø'niyi.

⁶ Kumi may jaa'y nøjkx myendi jøts øts ja x'adunaxtit, jøts ja ñøø'mdit: “Cristo øts”, mayjaa'y ja jade'en wyindaay'attip.

⁷ Jøts ku meets ja tsep øy mā xnimado'ot ku ja tsep wyĩngoni, kidi mdsø'øgidi kumi jatp idø'en ja jade'en, ka'ap ja ñaxt jøts ka'ap ja' tiidyu'unin xøøwi.

⁸ Kumi ja møj ja mutsk ja kajp nøjkx chep-tundi xem yam, windsøndøjk ñañibidø'øgidit pøn jaty yikutujktip ya naxwiiñ; maawyeen ja ujj nøjkx ñaxy, me'emp ja yuu, may'ampy ja jaa'y nøjkx ja myigu'uk tmidsepøkti a'øy'ampy pøn ja nugo tyikma'attip. Jøts ku dø'en ja jade'en yjatt tso'ondakpnim idø'en ja ayo'on wyinaty jade'en.

⁹ Jøts øyim mnay'ejx'etidit; kumi myikøyakp meets mā kudunktøjk yikutukti, jøts mee nøjkx myiktsiiky myikwøpy jap tsaptøjkjøtpy. Mwinguwa'agip mee nøjkx ja møj windsøndøjk; øts meets jap xkunøjkxip jøts ja windsøndøjk

myikmadya'agidit, xjats meets idø'on ja nja' xniḡubojkit.

10 Nāḡa'anīm ja tīdyu'unin xøøw tpaaty ku ja øgyajpxy ku ja ømyadya'aky øy magajp yikajpxwa'kxt.

11 Jøts ku jade'en ja kudunk øy maḡsoo myik-tawinguwawidit, kidi xkumayidi xkudajidi sudso x'adsojimbettit. Jade'en idø'on mwa'andit pøni sa Espīritu Santo winet myik'ayukpaadyidi; kidi meedsip kø'øm mgajpxp, ja Espīritu Santo meets m'agajpxiyip.

12 May ja jaa'y ttukmiga'axwa'kxy ñagyøyakidit jøts y'ooktit, may ja u'nkteety ja y'una'jk nøjkx tmidsepøkti jøts ja tkøyaktit, nayide'en ja una'jk nøjkx tmidsepøkti ja tyeety ja tyaak kunim o'jkin ja ttukpaattit kø'øm.

13 Jøts mdumidsep'attip meets ja jaa'y ja'agøjxp ku meets øts xjanchjawī; jøts pøni pøn ja ayo'on jade'en tmidanaapy kunim y'ookt, ja' idø'on nøjkx nitso'ok'ajtp.

14 'Jade'en ja Dios kyugajpxy Daniel tjaay tu'uk ja nøky mā ja ojts tniḡajpxy midi ja jaa'y tyikma'atp, jøts ku meets ja jade'en x'ext ku ja mā tø yikpikta'aky mā ja kyapaat'atyī —pøni pøn ya'at nøkyajpxy, wan tja'gyuki—, jøts pøni pøn jam Judea tsinaadyip wan tkaknøjkxti jam kojpkjotp.

15 Jøts pøni jam wyīnaty tø pyety tyøjkøjxp ja'abi xøøw, jøts ku ja wyīnakt ka'ap ja yjaaktyimy'atstøkit jap tøjktøtpy jøts ja tjaakyikpidsø'ømt øy ti, ne'egi tø'øp ja' ku ja jadi'iñi yjaaka'akt;

16 jøts pøni pøn jam wyīnaty kyāmjotp, ka'ap ja

y'ukwimbejtnit jam tyøjk windum jøts ja wyet ja tjaak'atswetst.

17 ;Ti yjanch'ayøøy ja tø'øxyøjk pøn wyinaty jøtpyti, pøn jam wyinaty myutsku'nk tmøøt'ajttip ja'abi xøøw!

18 Ajot'att amidowdi ja Dios jøts kidi yja'aty ja tiempi winet et ku ja et wyinaty xyuxy, jøts kidi ja'abi xøøw mga'akti;

19 kumi ja dø'øñ nøjkx ja møk ayo'on tyuñiyi midi ka'anim yik'ixy nijuuni wine'en ñaxy kujk ja tiempi jaayip ku Dios tyiktso'ondaajky yø naxwii'ñit, nika'ap nøjkx jadu'uk ja ayo'on jade'en yik'ixy sa ja'ajin midi idø'øñ me'emp.

20 Jøts ku Dios Teety ja jeexyip tø tka'agajpxuky kon ja ayo'on, ti pøn xijy jade'en nitso'ok'atp; jøts ja'agøjxp Dios Teety ja tø tyikøñ ku ja ttsøky ja yjaa'y pøn ja tø twiwich.

21 'Pøni pøn mdukmadojidip, pøni pøn mnimaajyidip: “Ejxti, ixya dø'øñ ja Cristo”, uk ku myiknøjmidit “Ejxti, ixem ja Cristo tyani”, kidi xmibøkti.

22 Ja' idø'øñ nøjkx jade'en wandip pøn ñadyijyi jade'en sa Cristo sa ja Dios kyugajpxy, pøn ja miku' myøk'ajtin nøjkx tyiktuujnidip jøts ja nayide'en ttu'unt sa Diosin, yjawin'øø'mbaatwa'amp ja nøjkx pøn ø tø nwiwich.

23 Jøts nay'ejx'etididi meets, nayjøp'ejxidi jøts kidi mwindaay'atyidi ja miku'; patki'jyi meets yø yam ndukmadøy.

Sa mye'ent ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi

24 'Ku dø'ø'n ja tiempì ñaxt ma et ja ayo'on tyuniyit, winet ja xøøw y'lookt, winet ja po' y'lookt, jøts ja ka'ap y'uk'anidit,

25 ka'agøjxp yø maadsa' jam tsajpwemp, jøts naxp ja ujx jam tsajpwemp.

26 Xjats t'ejxtit ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi ku ja kyutujk tmime'ent møk'ajtingøjxp yoots agujkp.

27 Winets øts ja n'ankilis ngajxwa'kxt, ja'ats øts ja njaa'y xwaamujkip pøn øts tø nwiwetsti øy madsoo, yikwaamuktip ja' øy ja wyinaty ma tyimyjatsøøni.

28 'Uk patmadojidik øts ja n'ixpøjkin: Ku ja iigi kipy y'awaj y'u'nk'aty jøts ku ja kujk xyimumbøjkni, jade'en yiknijawi ja et jøts ku y'anda'akwani.

29 Nayide'en idø'ø'n ja n'ukpiktaajkint sa ja ayo'on nøjx ñaxy; jøts ku ja jade'en x'ejxtit, jade'ents meets ja xnijawidit jøts ku øts wyinaty nmenwani.

30 Janch meets idø'ø'n nnøjmi, jatp idø'ø'n ja jade'en namga'anim jaa'y wyinaty y'lookti.

31 Najxp yø naajx yø tsajp y'ity, jøts niwindem øts n'ayuujk kyanaxy.

32 'Ka'ap ja et ja xøøw yiknijawi pøni juuni dø'ø'n ja jade'en yjatt, nipøn ja tkanijawi, ni ankilis ja tkanijawi, jøts ni Dios U'nk ja tkanijawi. Ja Dios Teety ja tu'ugyi tnija'wip.

33 'Jøts nayjøp'ejxidi meets ejtp, ejtp ja Dios x'ajot'attit kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni øts wyinaty nwimbejtkojmit.

34 Jade'en idø'ø'n ja ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi nøjxpx jagam widejtpi, jøts ku ja chøøñ

y'uk'ane'empy ja tumbi ja', tu'uk jaty tyumbi ja t'uktunkmø'øy jøts y'ukpiktakpy tøj̄k adinaabyi ja tu'uk, pøn t'ejx'etp ja tøj̄k.

³⁵ Jøts ejtp idø'øn mjøp'ejxtit, kumi ka'ap meets ja xnijaw̄i pøni juuni yja'att ja mwindsøn midi kudøj̄k'ajtp, jotmøñ ja yja'aty ux, uk jotmøñ ja yja'aty tsuu'm, jotmøñ ja yja'aty ku tsapni'aaw y'ayajxnidi, uk jotmøñ ja yja'aty jøpkyoots;

³⁶ ka' ti nnija'win pøni juuni ja yja'att, kuts meets ja jotmøñ mmaagubaadiyit yam meets jap wyinaty mmaa'y.

³⁷ Midi mee ndukmadøøpy, niduki'iyi øts idø'øn ja jaa'y jade'en nnøjmi jøts tjøp'ejx'ettit.

14

Ku ja Jesús yikajpxy'aty jøts ja yikmatst

¹ Ja majtsk xøøw wyinaty kya'ity jøts ja paski xøøw tpaatt ku ja jaa'y tkaydi ja tsapkaaky jadi'iñi midi ja levaduri tkamøøt'ajtp. Winet et idø'øn ja teetywindsøn møøt ja kajpxwejp̄itøj̄k t'ixa'adi ja taay ja winmaa'ñ sudso ja tjadyimy'ukmatsttit ja Jesús awin'øøni'ampy, jøts ja tyik'ooktit.

² Xjats ja yide'en kø'øm ñawyajnidøø:

—Ka'ap ja jade'en y'ø'y'att ku ja nmajtsint xøj̄øjt̄y, tsojk ja jaa'y jade'en xem yam pyidø'øktit jøts adøm ja sagasa xu'unindit.

Ku ja Jesús yiktagutajmji'iky ja pa'akxuu'kpi

³ Jam ja Jesús wyinaty ma ja kajp txøøw'aty Betania, jam ja wyinaty tyøk'ayø'øy Simón wyindum, ja jaa'y pøn wyinaty axøø'kpim putsp; jam ja Jesús wyinaty twindsøøni ja mesi ku tø'øxyøj̄k tu'uk tmija'jty ja poop tsaadu'jts

midi wyinaty tmøøt'ajtp ja aceite midi janch pa'akxuu'kp, jøts midi janch tsowi to'jkip. Ja'ats ja tø'øxyøjk ojts tkupu'udu'uty, jøts ja Jesús kyubajk ja ojts ttanitajmiyi.

⁴ Winets ja jaa'y y'ambøjktøø pøn jam wyinaty winaagindi, yide'en ja ojts ñawya'añidi:

—¿Tigøjxp ku yø pa'akxuu'kpi jade'en nugo tø wyindiøø?

⁵ Tø yø jeexyip ne'egi yiktøøky tigøøk magø'pxy denarios, jøts ayoobi jaa'y ja jeexyip ja meen yiktabudøki.

Jøts ja tjanchmyi'ambøjktøø ja tø'øxyøjk.

⁶ Winets Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Majtstu'utti; ¿ti yø mdamigajpxtip? Øts yø jade'en tø x'lødyuñ.

⁷ Kumi ejtp meets ayoobi jaa'y xpaatt x'ext, jøts ødyundi meets ja' pøni juuni meets ja kø'øm xmay'atwa'añ; jøts kidi xjøp'ejxti jøts øts meets ejtp xpaatt x'ext.

⁸ Tø øts idø'øn yø tø'øxyøjk jade'en xuñ pøni sa øts idø'øn yø xamidsøkyin; tø øts ja pa'akxuu'kpi yø xanitemy kumi x'ookjøp'ejxnip øts idø'øn ja', paty idø'øn xyik'øø'y'iñi xyikpaajtiñi kumi wingonip øts ja n'o'jkin.

⁹ Janch meets idø'øn nnøjmi, ku øy maðsoo yikajpxwa'kxt ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ya naðwiiñ, nayide'en yø øy maðsoo yiknimadya'akt ku øts yø tø'øxyøjk jade'en tø xmay'aty, yikja'myatsp yø øy juuni ku yiknimadya'akt.

Ku ja Judas ñay'awajniyi jøts ja tkøyakt ja Jesús

¹⁰ Winets ja Judas Iscariote chøø'ñ pøn ja Jesús pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimakmajtsk'aty, jøts

ja ojts tninijkxy ja teetywindsøn, ja'ats ja møøt tkajpxy'ajty jøts ku ja tkøyakt ja Jesús.

¹¹ Xjats ku ja jade'en tmadoodøø, winets ja jyanchxondaktøø, jøts ja Judas ja meen jaty: yik-tami'awa'anii'ñ. Ja'agøjxpts ja Judas t'ixaay ja taay ja winmaa'ñ juuni et ja t'ukøyakt ja wyindsøn.

Ku ja nwindson'ajtim yjaak'a'ux'ajtni møøt ja pyabøjkpitøjk

¹² Xjats ku ja xøøw tpaajty midi ja israelit jaa'y yjanch'amaay'ajttip, ku chapkaaky ja jadi'iñi tkaydi midi levaduri tkamøøt'ajtp, ja'abi xøøw idø'on wyinaty tø tpaaty jøts ku ja xøøw midukxøøw tyuñi, ja' ja tyejtíp paski, ja'abi xøøw idø'on ja tyukni'ol'jkidíp ja horreegi maxu'unk, paty ja pabøjkpitøjk winet et tyiktøødøø ja Jesús jøts ja tnimaadyøø:

—¿Ma øøts ja paski a'ux nyik'awext jøts ni'amuki n'a'ux'ajtidit?

¹³ Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk namajtsk tka-jxtsøø'ñ, yide'en ja t'ukniamaay:

—Nøjkxti jam møj kajpjotp, jamts inet jaa'y tu'uk x'ejxpaattit pøn jam wyinaty tsiy tyanigo'onip, ja'ats mbanøjkxtip,

¹⁴ jøts pøni mā ja yja'aty, japts ja kudøjk xnøjmidit: “Yide'en ja windsøn wya'añ: ¿Mak idø'on ja tøjkoajt, mak idø'on ja pyabøjkpitøjk ja tmøøtka'aty tmøøt'uukt, mak idø'on paski a'ux ja tka'adyit?”

¹⁵ Winets meets inet ja myiktuk'ext tu'uk ja tøjkoajt jap nipat tøjkiixpy midi jap a'ejxi abaadi ejtnip; japts meets ja jii'kxy xyik'øyidit midi njøø'kxindip.

16 Xjats ja pyabøjkpitøjk namajtsk ñøjkxtøø jøts ja ojts yja'atti jam møj kajpjotp, jamts ja jade'en tjanchpaattøø sa Jesús ja wyinaty tø tyukmadøydi, jøts ja jam tyik'øydøø ja paski a'ux, winets ja wyimbejtøø ma choo'ndøø.

17 Xjats ku ja et kyoodsiyi'ñ, winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk nimakmajtsk jam tmøøtja'jty.

18 Jøts ku ja twinguwa'atsidøø ja kyaabyajt, kuts ja jam wyinaty kyaañidi, winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Janch meets idø'øn nnøjmi jøts ku ja ixyam nidu'ugin nmøøtkay pøn øts inet amaa'tsk'ampy xkøyakp.

19 Xjats ja pyabøjkpitøjk yjanchjotmay'oo'kpøjktøø, jøts ja nidu'uk jaty tyiktøøddøø:

—¿Wan ja ndejint y'øtsi?

Nayide'en jadu'uk wyamøø:

—¿Øts ndejint jade'en adø'øtsp?

20 Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Tu'ugyi ja' pøn øts idø'øn jade'en xu'ump, jøts ka'ap ja yjagami, ixya adøm idø'øn ja nmøøt'a'ux'ajtindi, nidu'ugin meets jade'en xunwa'añ.

21 Jade'ents idø'øn yjatt ja naqwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi sam ja Dios kyajpxy wya'añin; jøts iti ja jaa'y yjanch'ayøøy pøn øts jade'en xkøyakp amaa'tsk! Tø ja jeexyip ne'egi tyiy ku jeexyip kyidyimgye'exy.

22 Ku dø'øn ja jade'en ixam wyinaty kyaydi, winets ja Jesús tnixajiyi'ñ tu'uk ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyi'ñ ja Dios Teety, xjats ku ja t'adujkpajky, winets ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja wyaañ:

—Kaydi, ya'at øts idø'øñ ñamyayi nne'kx'ajtpy.

²³ Xjats ja nayide'en t'adam'ujch tu'uk ja uujk'ii'ñ, jøts ku ttamøja'wiyii'ñ ja Dios Teety, winets ja ttuk'uk'abidsii'my ja pyabøjkpitøjk midi ja wyinaty tø t'adami jap uujk'ii'ñjøtpy, niduki'iyi ja t'uktamujktø.

²⁴ Yide'en Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Yø øts idø'øñ ñamyayi nni'jpy'ajtpy midi widsu'ump widaxp øts nnikøjxp øts ngubajkp ku nyikpikta'akt jam kruskøjxp. Ja'ats may jaa'y y'ajot'attip jøts ja ñitso'ok'attit. Jade'en'ampy idø'øñ ja Dios Teety tyik'adukwa'añ ja wyanda'aky sam idø'øñ ja ttami'awa'anii'ñ ja nitso'ok'ajtin.

²⁵ Janch meets idø'øñ nnøjmi, jøts ku ka'ap n'uk'uknit yø vino, jaanim øts yø nøjcx n'uuky jadigojk ku Dios kyutujk yja'att, ku kyutujk ja ttanitanit ja yjaa'y.

Ku ja Jesús kø'øm tniġajpxy jøts ku Pedro ja kyu'øøniyit

²⁶ Xjats ku ja t'øøgøjxtø ja Dios kyajpxy, winets ja ñøjkxtø jam kojpkøjxp midi txøw'ajtp Olivos.

²⁷ Jøts ja Jesús pyabøjkpitøjk tniimaay:

—Niduki'iyi meets inet xatsø'ødyu'unt ixyamgoots; kumi yide'en Dios kyajpxy wya'añ: “Yikøyakp ja borreegi ejxpi jøts ja y'ookt, jøts ja borreegi jadi'iñi kyaakwa'kxnidit.”

²⁸ Jøts ku ø nbidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, winets ø nnøjkxjawyenit jam Galilea, jamts mee xpaatt.

²⁹ Xjats ja Pedro tniimaay ja Jesús:

—Øy mets mbabøjkpitøjk niduki'iyi mjadatsø'ødyuñiyi, niġuuni me ngadatsø'ødyuñ.

³⁰ Winets Jesús ja ñimaajyøø:

—Janch mets idø'øñ nnøjmi jøts ku yamgoots inet mnø'ømt ku me ka'ap x'ijxy'aty, ka'anim tsapni'aaw wyinaty myajtsk'aya'axy ku mets inet tigøøk ojk mwa'ant jade'en jøts ku me ka'ap xnijawi.

³¹ Xjats ja Pedro møk'ampy tyimwyindani ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Nja'øøky me møøt, nijuuni øts jade'en ngawa'ant.

Tum jade'en ja yjadu'ukpi pabøjkpitøjk wyandøø sam ja Pedro wyaañ.

Ku ja Jesús t'ajot'ajty ja Dios Teety jam Getsemaní

³² Xjats ja yja'ttøø mā ja et txøøw'aty Getsemaní, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ya tsøønidi, wan ø t'ats'ajot'aty ja Dios Teety.

³³ Winets ja t'ukwaay ja Pedro, ja Jacobo, jøts ja Juan, jøts ja ojts tmøøtnijkxy, xjats ja Jesús yjantymchø'jkyyi'ñ, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatni, ja'agøjxp ku ja y'ayo'on wyingøñ.

³⁴ Jøts pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Janch tyimyjotmay'oo'kp øts, øy øts yø yjawi jadi'iñi ngu'oogit. Awejxti ya ejxim mma'oo'knidi, wijy m'ettit.

³⁵ Xjats ja Jesús jawaani yjaaknajtsyø'øyyi'ñ, japts ja ojts ñagyuxendya'agiyi, jøts Dios Teety ja ojts t'amidøy jøts ja jade'en kidi tyimy'ayo'ombaaty sa dø'øñ ja wyinaty yjatwa'añ ja'abi xøøw.

³⁶ Yide'en ja wyaañ ku dø'øñ ja ojts dios'ajot'aty:

—Mets Teety, øyik jade'en xjanchkayikjatt, jøts øts kidi jadine'en ayo'on ndyimbyaaty; øy idø'øn kyidyimyjade'eni sam ø ndyimyjatsøkyin, jade'en øts idø'øn ngupøkt pøni sa me xamidsøky.

³⁷ Ku ja jade'en wyaañ, xjats pyabøjkpitøjk ja tniimiñ, maadip ja jap wyinaty ku ja ojts tpaaty; winets ja tniimaay ja Pedro:

—Simón, ¿tø me ma'oo'kni? ¿Niwine'en me waani tø mgawijy'ity?

³⁸ Wejti kajti jøts ja Dios x'ajot'attit, nay'ejx'etidi jøts kidi mmimajada'agidi ja ayo'on midi wingomp. Janch øts idø'øn nwa'añ ku ja winmaa'ñ janchja'ødyunwa'añ, ja ne'kxts jaayi ja ka'øybi tumbi amutsk'ejxiyip.

³⁹ Xjats ja ñøjkxkojmøø Dios Teety ajot'ajtpi, nayide'en ja ojts wyangojmi sa ja wyinaty jawyeen tø wya'añ.

⁴⁰ Winets ja myengojmøø ma pyabøjkpitøjk ja jam, maagojmīdip ja wyinaty ku ja tpaajty, kumi janchmaa'y'oo'ktip ja'.

⁴¹ Jøts ku ja tigøøk ojkt ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, jaanimts ja tniimaay:

—Tøts inet, maanidi poo'kxnidi. Wan jade'en tjaty, tø dø'øn tyimbyaaty jøts yikøyakt ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi.

⁴² Pidø'økti, niwejti, wan tjaa'myindi; ixa ja ixyam wyingøñ pøn øts inet xkøyākp.

Ku ja Jesús yikmajch

⁴³ Nay jamnim ja Jesús wyinaty jade'en wya'añ ku ja Judas yja'jty, pøn ja pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimakmajtsk'atti, ja'ats ja mayjaa'y jam tmøøtja'jt tsujx møøt jøts kipkyapidi. Ja

teetywindsøn idø'ø̃n ja wyĩnaty tø kyexyidi, møøt ja kajpxwejpitøjk, jøts møøt ja møjaa'dyøjkti.

⁴⁴ Yide'en idø'ø̃n ja Judas wyĩnaty tø wya'añ jøts ja tu'uk tpiktā'akt ja ejxa'anin midi ja y'ejxtip ku ja tkøyakt ja Jesús, yide'en ja wyĩnaty tø wya'añ:

—Pøni pøn øts inet ndsu'kxpy, ja' idø'ø̃n ja wyĩnaty; ja'ats idø'ø̃n mmatstip, jøts ja xyiknøjkxtit tā'tspiky'ampy.

⁴⁵ Xjats ku dø'ø̃n ja jam jade'en yja'jty, winets ja twinguwa'jkiyii'ñ ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Øts, windsøn, memp.

Jøts ja ojts jade'en ttsu'kxy.

⁴⁶ Xjats ja Jesús yiknixajiyii'ñ, jøts ja jade'en yikmajch.

⁴⁷ Jøts ja jaa'y pøn ja Jesús jam wyĩnaty myøøt'ajtpy, ja' tsujx tu'uk tnixajiyii'ñ jøts ja ttaxikja'tstuupty ja teetywindsøn tyumbi, ojts ja tyatsk ja tyikwinajki.

⁴⁸ Winets ja Jesús tnimaay ja jaa'y pøn ja wyĩnaty tø myachi.

—¿Ti mee x'ejxni ku xanimenidi ja kipy jøts ja tsujx? ¿Ti mee x'ejxni, maa'tspi, ku meets jade'en xmatswa'añ?

⁴⁹ Jabom jabom meets jam y'ijty nyik'ixpiky tsaptøjkjotp, ¿ti kuts meets jam xkamajch? Paty idø'ø̃n ya'at ixyam jade'en yjaty kumi Dios kyajpxy jade'en wamp, ¿sudso'ampy idø'ø̃n ja kyatø'øt?

⁵⁰ Winets ja pyabøjkpitøjk tmajstuttøø nadyu'uk ja wyĩndsøn Jesús, jøts ja ojts jadi'iñi y'agakpajknidi.

Ja una'jk jaa'y pøn jadi'iñi kaktigøøy

51 Jamts ja Jesús wyinaty pyayø'øyi tu'uk ja una'jk jaa'y pøn ja poop wet wyinaty tyukwop'ajtp, ja'ats ja yikmach;

52 winets ja wyet ja tmajtstuupty, jøts ja jadi'iñi niwa'ats kyejky.

Ku ja Jesús yikwaanijkxy jam kutujktaajkjotp

53 Xjats ja Jesús yiknajtswa'awiyii'ñ jam møj windsøn wyindum pøn ja teety wyindsøn'ajtip, jam idø'øn ja windsøndøjk ñamyujkøjxidøø møøt ja møjaa'dyøjkti.

54 Jagam idø'øn ja Pedro tpayø'øy ja wyindsøn ku ja yiknajtswa'awiyii'ñ jam windsøn kyutu-jktaajk agø'øm, jade'en ja tpaja'jty, jamts ja Pedro tmøøt'ixaajky ja tajk, ja' ja jam myøøtjo'kxpijky ma ja jøøn jam wyinaty tø myøji.

55 Jøts ja teetywindsøndøjk møøt tuki'iyi ja kutujk adsinaabyidi t'ixaadyøø tu'uk ja pøky, jade'en ja t'ixaadyøø ja pøky jøts ja tuku'oogiwya'andi ja Jesús; xjats ja niti tkapattøø.

56 Kumi øy ja tigati ttaniwambatti jøts ja jade'en xem yam kyanabyaadyidi ja y'ayuujk.

57 Winaagin pyidø'økti møk'ampy jøts ja nugo tni'øøniði øy ja yjagajade'eni, yide'en winaagin wyandøø:

58 —Tø øøts yø nmadøy ku yø yide'en wya'añ: “Nyikida'ap øts yø tsaptøjk midi yø jaa'y tø tyik'øyiði, jøts øts kyidigøøk xøøw jadu'uk nyikwa'kukit midi ja jaa'y kyayik'øyip.”

59 Jøts ni jade'embaat ja kø'øm kyanagyupikyidi ku ja øy sa yjawa'andi.

60 Winets ja teetywindsøn tyanaagyukiyi'ñ jam mayjaa'yjotp, jøts ja tyiktiiy ja Jesús, yide'en ja tniimaay:

—¿Ka' idø'øñ m'adsøy? ¿Ti dø'øñ jade'en myiktani'øø'nip?

61 Xjats ja Jesús amøñi tyik'ity, jeky ja niwine'enin kyidyimy'adsøøy. Winets ja teetywindsøn ja ojts jadigojk tyiibyikyiyi, yide'en ja ojts ñii'mxyiyi:

—¿Mets idø'øñ ja' pøn Dios Teety pyiktaajky jøts mets mwindsøn'att? ¿Mets idø'øñ ja Dios Teety m'U'nk'ajtip?

62 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Øts idø'øñ ja!. Øts idø'øñ ja naɁwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy, jøts x'ejxtip meets ku n'ixa'akt aga'ñ'ampy ma Dios Teety, jøts ku nayide'en ø nme'ent yoots agujkpy jap tsajpjøtpy.

63 Winets ja teetywindsøn ja wyet køøøm ttakø'jtsiyi'ñ ku ja y'oj'abajtyi'ñ, ja' idø'øñ tyijpy ku tø ja jaabaat y'oj'amø'øty, xjats ja wyaañ:

—¿Ti ejxpi ti nija'wibi jaaktsojkiyip?

64 Tøxi xmadowdi sa tø wya'añ ku ja Dios Teety yø tø twingajpxnaxy; ¿sa dø'øñ xjawidi ku jade'en wya'añ?

Winets ja niduki'iyi ttanikajpxtø ja o'jkin.

65 Jøts winaagin jatyi tniidsujidøø, jatyi twinmajtstøø jøts ja ttsee'ktøø, yide'en ja wyaan'adø'øtsti ku ja jade'en ttundi:

—¡Najtsjawi pøn tø mgøxyi!

Jøts ja tajk ja twingoxti tjøpkoxti awa'an'ampy.

Ku ja Pedro tku'ñiñ jøts ku ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús

66 Jap ja Pedro wyinaty tøk'agi'py ku yja'jty tu'uk ja tø'øxyøjk pøn ja teetywindsøn tyumbi'ajtpy;

67 ja'ats ja ojts y'ijxyiyi ku ja jap wyinaty jøn'ajpy yjo'kxpiky, tøyim ja wyinaty wyin'ejxniyi xjats ja yide'en ñimaajyøø:

—Nayide'en mets y'ijty xpawidity ja Jesús ja Nazaretit jaa'y, ¿kidi?

68 Xjats ja Pedro ja ka'ap tnigajpxy, yide'en ja wya'añ:

—Ka'ap øts ja n'ijxy'aty pø pøn ja', jøts nguidy-imñija'wip øts pø ti me mgajpxpy.

Xjats ja jade'en yø'øpyidsiimy jam tajyjøp'am. Winets ja tsapni'aaw y'ayajxi'jky.

69 Jøts ja tø'øxyøjk ojts twin'ixy jadigojk ja Pedro, xjats ja ttukmadoobinaxwa'jky ja jaa'y pøn jam wyinaty, yide'en ja wya'añ:

—Ya'at jaa'y tmøøtwidejtp yø Jesús.

70 Winets ja Pedro ja ka'ap tkupijky jadigojk. Waani y'ijty, xjats Pedro ja jaa'y ñimaajyøø jadigojk pøn jam wyinaty:

—Mets inet mdyimyøøtwidijtpy yø Jesús; kumi Galile'it jaa'y mets, jøts jade'en me mgajpxy sa yø kyajpxti.

71 Winets ja Pedro kø'øm kyanay'ømyigajpxiyøø møk'ampy ja jaa'y yide'en:

—Tyimy'ijxpy ja Dios jøts ku nguidyimñijawi pøni pøn jaa'y meets jade'en mdijpy.

72 Xjats ja tsapni'aaw myajtsk'ayajxy. Winets ja Pedro tja'myejch ja Jesús y'ayuujk sa ja wyinaty tø ñi'mxyi: “Ka'anim wyinaty ja tsapni'aaw myajtsk'aya'axy ku mets inet wyinaty tigøøk ojk tø mwani ku me xka'ijxy'aty.” Jøts ja tkuyajxiyiñ

ku ja jade'en tja'myejch jøts ku ja wyinaty jade'en nichøky tø wya'añ.

15

Ku ja Jesús twinguwa'jküy#ñ ja Pilato

¹ Xjats ku xyijndyaaky, winets ja teetywindsøn ñamyujkidøø møøt ja møjaa'dyøjkti, møøt ja kajpxwejpitøjkti, tuki'iyi wine'en ja t'adsøønidi ja kutujk jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts tyiknøjkxti ja Jesús køwiiñ jam Pilato wyindum, jamts ja tkøyakti.

² Xjats ja Pilato tnimaay ja Jesús:

—¿Janch mets idø'øn windsøn'ajtp ya israelit jaa'y y'etjøøjty?

Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Øts ja'.

³ Xjats ja teetywindsøn janch may ja øø'nin tpiktaktøø, yikxon ja Jesús yikni'øø'niy#ñ.

⁴ Winets ja Pilato tyiktiiy jadigojk, yide'en ja tnimaay ja Jesús:

—¿Ka'ap idø'øn m'adsøy? ¡Ejx! Yikxon mjanchyikni'øøni. ¡Ejx! Ja pøky kawinakjøøjp myiktani'øøni.

⁵ Jøts kyidyimy'adsoop ja Jesús ku Pilato ja jade'en ñii'mxyi; jøts ñigyumaap idø'øn ja Pilato ja kø'øm tjawi ku ja jade'en kyidyimy'adsøy.

Ku ja nwindsøn'ajtim Jesús ñidujküy#ñ jøts ja y'ookt

⁶ Yide'en idø'øn ja Pilato wyinaty ja kostumbri tmøøt'aty ku ja paski xøøw tpaaty, winets ja tyik'awa'atspidsimy nidu'ugin ja tsumyjaa'y, pøni pøn ja mayjaa'y yik'awa'atspidsømwandip.

7 Jamts wyinaty tu'uk ja pøkyjaa'y tsumy pøn txøøw'ajtp Barrabás, ja' ja jap møøt chum'ity pøn ja wyinaty møøt tø yikjaa'y'øøky ku tsep ja wyinaty tø ttundi møøt ja kudunktøjk.

8 Xjats ja mayjaa'y jam jade'en myendøø, jøts ja t'amidoobinaxwā'aktøø ja Pilato jøts tsumyjaa'y ja tyik'awā'atšpidsø'ømt nidu'ugin sā kyostumbri ja wyinaty tmøøt'aty.

9 Winets ja Pilato y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—¿Sā mee m'ukwā'añ, wan yø israelit windsøn tyikmajtstu'uty?

10 Jade'en ja wyaañ kumi tø dø'øn ja wyinaty tja'gyuki jøts ku ja teetywindsøn wyinaty nugo tø tkøyakti ja Jesús tanejkingøjxp.

11 Xjats ja teetywindsøn tkajpxwejkøjxtøø ja mayjaa'y. Ojts ja t'agajpxidi, jøts ja wya'andit jøts wan ja Barrabás t'awā'atšpidsimy jøts ka'ap ja Jesús.

12 Xjats ja Pilato tyiktiiy ja mayjaa'y, yide'en ja tnimaay:

—¿Jøtsimts yø israelit windsøn, sā yø yiktu'unt?

13 Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø møkta'aky:

—¡Yikruspat!

14 Xjats ja Pilato tnimaay ja mayjaa'y:

—¿Ti tundigøø'yin yø tø ttuñ, ti yø kyubatp?

Winets ja tjaaktyimykjinajxtøø, møk'ampy ja yjaaktyimwyandøø:

—¡Yikruspat!

15 Jøts kumi yikjotkukiwyampy ja Pilato wyinaty ja mayjaa'y, xjats ja tyik'awā'atšpidsiimy ja Barrabás; jøts ku ja t'uknankwyojpxøø ja Jesús, winet ja ojts tkøyaky jøts ja kyiruspatt.

16 Xjats ja soldaditøjk tyiknøjkxtøø ja Jesús jap kutujktaajk'agui'py ma ja ttejti Pretorio, ma ja masyoldadi jap wyinaty chøønidi, japts ja myisoldadi ja twaamukøxti.

17 Winets ja tsuu'nk wet ja ttuktatøjkidøø ja Jesús midi ja windsøndøjk nugo myiwindsøn'ajttip, jøts ja kujp awiity ttukoron'i'atti.

18 Jøts ku ja jade'en t'uktundøø, winets ja wyambinaxwa'ktøø møk'ampy, yide'en ja tkajpxpoo'kxtøø:

—iMay xøøwim may jumøjtīm mdsøønit mdanit mets israelit jaa'y wyindsøn!

19 Jøts ja kipy ja ttaxikwojppø'ktøø, ojts ja tñidsujidi jøts ja ñadyijyi twinguxanidi, ñadyijyi ja twindsø'ogidi.

20 Xjats ku dø'øn ja jade'en t'uktaxektøø, winets ja tsuu'nk wet ja ojts tjajniidi jøts ja ttuktatøjkidøø ja wyet midi ja wyinaty wyet'ajtpy. Xjats ja jatyi twaabidsømdøø jøts ja kyiruspatt.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús kyiruspejty

21 Xjats ku ja Cirenit jaa'y jam wyinaty ñaxy pøn txøøw'ajtp Simón, kyamjotp ja wyinaty chøøñ; ja'ats ojts yiktaguwanidi jøts Jesús kyirus ja tpadsøjmit, ja' idø'øn jade'en jajtp pøn ja Alejandro møøt ja Rufo tyeety'ajttip.

22 Xjats ja mayjaa'y tyiknøjkxtøø ja Jesús jam Gólgota, ma ja et jade'en txøøw'aty midi jade'en tyijpy ayuujk Oo'kpi Kyubajk Pajk.

23 Jamts ja tmøødyøø ja vino midi wyinaty tø yik'adamuky møøt ja tsøøy midi yiktejp mirra, ja' ja ojts tmo'odi ja Jesús, jøts ja ka'ap tkupijky, ka'ap ja t'uujky.

24 Winets ja tyikruspajttøø; jøts ja soldaditøjk tyikwa'kxtøø ja Jesús wyet, ojts ja tniguyatti, jøts põni põn majadaḡp ja'ats ja wet twejtstøø.

25 Jaa dø'øn ja xøøwu'nk wyinaty waani pyety ku dø'øn ja jade'en tyikruspajttøø.

26 Jøts letri ja jam tkøxjaadyi; yide'en ja tyikwa'andi: “Israelit jaa'y ya'at ja wyindsøn.” Ja' dø'øn ja ojts ttagubatti kidi tii'jip.

27 Namajtsk ja maa'tspi ja tyikruspajttøø nay jam møøt ja Jesús, tu'uk aga'ñ'ampy jøts tu'uk anajy'ampy.

28 Janch jajt idø'øn ja jade'en sa jap nõkyijxpy wya'añ, ku yide'en wya'añ: “Møøt ja yiktamimacho'owiyi'ñ ja mõj ka'øy jaa'y.”

29 Xjats ku dø'øn ja jaa'y jam ñaxti kruswemp, ka'ap ja tjanch'ømyigajpxti, wyibejptip ja kyubajk ja jam, jøts ja tnøjmidi:

—Jøj! Metsxi xijy tsaptøjk myikidaapy, jøts mets ja xijy jatyi kyidigøøk xøøw xyiktanaagyukigyojmi,

30 nankñitso'ok'atits me kø'øm jøts mwinaḡt jam kruskøjxp.

31 Jade'en ja jaa'y wya'andi, nayide'en ja teetywindsøn wyamidi møøt ja kajpxwejpitøjkti, yide'en ja kø'ømyi ñawya'añidi:

—May abiky jaa'y tø tyiknitso'ok'aty, jøts ka'ap kø'øm tjaty sudso ñankñitso'ok'atiyit.

32 Pøni ku net njanch'ejxint yø Israelit jaa'y wyindsøn wyinaḡt jam kruswemp, winet inet njanchja'win jøts ku yø yjanchja'aji ja Cristo.

Ja jaa'ybaat ja kya'ømyigajpxøø põn ja jam wyinaty møøt tø yjakruspety.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús y'øjky

33 Xjats ku kyujkxøøw'ajty, winets kyoodsiyii'ñ ja na_xwii'ñit, jaanim ojts yjajta'aky møj winakxyøøw.

34 Jøts ja Jesús møk'ampy wyaañ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —midi tyijpy: Dios Teety, Dios Teety, ¿jadits ku ø tø xnanktyuñi?

35 Winaagin ja jaa'y jade'en tmadoodøø pøn jam wyinaty jøts ja wyandøø:

—Madowdi, ja Elías yø wyaadsøøpy.

36 Xjats tu'uk myiiñ janch puijtpim pøn tñixajiyii'ñ ja tanøxe'jts midi jade'en t'ejxp ejxim ja xa'akjoptsin, ja'ats ja ojts tyikxøøky jap vino ta'amjøtpy jøts ja tpiktaajky jam kipy jøp'am, winets ja jade'en tta'adejii'ñ ja Jesús jøts ja ttukwimuukwa'añ, yide'en ja wya'añ:

—Majtstu'utti; wan t'uk'ijxyim pøni janch'ukyikwinajkip inet idø'øen ja Elías jam kruskøjxp ku inet ja mye'ent.

37 Winets ja Jesús møk'ampy yaajxy, jøtsnim ja y'ø'jky.

38 Jøts nay jaty ja wet kujkwa'kxy y'akø'øtspajky midi ja tsaptøjk jam wyinaty y'awejtstuk'ajtpy, kubajk'ampy ja kyø'øtstøjkii'ñ jøts ja kyø'øtskidaajky ok'am'ampy.

39 Jøts ku ja soldadi windsøn jade'en ojts t'ixy pøn ja Jesús jam wyinaty twindanaapy, winets ja wyaañ ku ja Jesús wyinaty jade'en møk'ampy tø ya'axy, jøts ku ja wyinaty tø y'øøky, yide'en ja wyaañ:

—Janch tiy tam idø'øen Dios tam ya'at y'ity y'U'nk.

40 Jam ja tø'øxyøjk wyinaty tyanaamyidi pøn jam jagam a'ejxujktip; ja Salomé, jøts ja María Mag-

dalena jam wyinaty møøt jadu'uk ja María midi ja Jacobo tyaak'ajttip møøt ja José.

41 Ja tø'øxyøjk idø'øn wyinaty tø tpawidetti ja Jesús, jøts ja' ja wyinaty tø t'ejx'etti ku ja Jesús jam Galilea wyidijty. Jøts jam ja tø'øxyøjk wyinaty y'a'ejxujkmidi pøn ja Jesús jam wyinaty tø pyani-jkxyi Jerusalén, møøt ja jam wyinaty tø yja'atti.

Kuja nwindson'ajtim Jesús ñe'kx yikpiktaajky jap oo'kpi tsaajutjotpy

42 Xjats ku chuu'wiyiiñ ku ja poo'kxin xøøw wyinaty kyimjabom tpaatwani,

43 winet ja José myiiñ, ja Arimate'it jaa'y pøn wyinaty ja kutujk t'adsinaadyip. Ja'ats idø'øn tjøp'ejxp jøts ja ttatøkiwya'añ ja Dios kyutujk midi ja yjaa'y ja tyanitanaapy, jøts ja ojts amumjoojt myiñ mā dø'øn ja Pilato jam wyinaty, jøts ja t'amidooji ja Jesús ñe'kx ku ja wyinaty tø y'øøky.

44 Xjats ja Pilato ñigyumaap yjajty ku dø'øn ja wyinaty tø y'oo'kni, winets ja tyaajxyiiñ ja soldadi windsøn jøts ja tyiktiiy pøni janch ku dø'øn ja wyinaty tø y'øøky.

45 Xjats ku ja soldadi windsøn ja ojts tniğajpxy jøts ku ja janch jade'en, winets ja Pilato tkøyajky ja oo'kpi jøts José ja yikmøøy.

46 Xjats ja tjuuy tu'uk ja poop wet midi øy midi majpxy, jøts ku ja tyikwinajky ja oo'kpi, ja'ats ja tya'amojts, jøts ja tpiktaajky jutjotpy midi ja wyinaty tø tyikjuty jam tsaajotp. Jøts ku dø'øn ja jade'en tpiktaajky, winets ja møj tsaaj ja tta'agiyy.

47 Ojts idø'øn ja María Magdalena møøt jadu'uk ja María, pøn ja José tyaak'ajtpy, t'ejxtøø mā ja Jesús wyinaty tø yikpikta'aky.

16

Ku ja nwindson'ajtim Jesús yjukpyiky jadigojk

¹ Xjats ku ja poo'kxin xøøw ñajxy, winet ja María Magdalena t'atsjuudyøø ja pa'akxuu'kpi møøt Jacobo tyaak, møøt ja Salomé, jade'en ja ojts t'atsjuudyi jøts Jesús ja t'atspikta'akwajniði ku ja wyinaty tø y'oo'kni.

² Xjats ja ojts ttaninøjkxti jøpyi ku ja samaan wyinaty tø y'abety, xøbidsimyu'nk ja yja'ttøø jam møj tsaa agujkp ma ja Jesús jam wyinaty tø yikpikta'aky.

³ Yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:

—¿Pøn inet ja tsaa tjanch'agiidyu'ut jøts ndøjki'int?

⁴ Xjats ku ja yja'ttøø, winets ja t'ejxtøø ku ja møj tsaa ka'ap ja jap wyinaty ukteeni jap jut'agui'py, tø ja wyinaty yikiiyø'øñi.

⁵ Jøts ku ja tyøjkidøø jap mutsk tøjkjøtpy, winets ja t'ejxpattøø tu'uk ja ankilis midi ja wyinaty pya'ajpy tsinaapy, jøts midi wyinaty nayide'en ja poop wet myøøt'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpattøø waajtyøjk ja tijy, jøts ja ojts jantymchø'jkidi.

⁶ Jøts ja ankilis ja ojts ñii'mxyidi:

—Kidi mdsø'øgidi; nnija'wip øts ku meets ja Jesús ja ñe'kx x'ixaajiyidi. Tø ja jadigojk yjukpyiky, øy xtyimy'ejxtit ma ja yikpiktaajky.

⁷ Nøjkx ja pyabøjkpitøjk xukmadojidi møøt ja Pedro, jøts ñøjkxtit jam Galilea; jamts meets ja x'ejxtit jadigojk, jamts meets ja xminabyaadiyt jade'en sa ja kø'øm mnimaajyidøø.

⁸ Xjats ja choo'ndøø jam møj tsaa agujkp ma Jesús ja wyinaty tø yikpikta'aky, jøts ja ñøjkxtøø.

Jadi'nīi tsø'øgi ja yjantyyikmībejpnīyidi jøts nīpøn ja sa tkañøjmidi, kumi jantymchø'jkidip ja wyinaty.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma ja María Magdalena jam wyinaty

⁹ Ku ja Jesús domingi jøpy wyinaty tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, ja María Magdalena ja ojts jawyeen y'ijxyiyi, pøn ja wyinaty tø tyikpidsøjmi nīwixujk ja miku'.

¹⁰ Ja'ats ojts ñijkxy jøts ja ojts t'atstukmadøy pøn jaty ja Jesús wyinaty tø tmøøtwidetti, pøn jam wyinaty jiīdyip yaxtip, maadyip tajtip.

¹¹ Jøts ku ja jade'en tñimadoodøø ku ja Jesús yjuiky'aty, ku ja tø'øxyøjk ja wyinaty tø t'ixy, ka'ap ja tjanchja'widøø.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma wyinaty ja namajtsk pyabøjkpitøjk

¹² Xjats ku dø'øn ja jade'en y'uknajxy, winets ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø abiky tsoo ku wyinaty ja pyabøjkpitøjk namajtsk yø'ødyi jam tuu'am. Ka'ap idø'øn ja pyabøjkpitøjk y'ejxkapyidi kumi wenk idø'øn ja kyaxi'jky.

¹³ Jawaani y'ijty, jøts ku ja t'ejxkajptøø winets ja jatyi jam wyimbejttøø kyamjotp, jøts ja ñøjkxtøø Jerusalén ma ja myigu'uk ja t'atstukmadoowa'andi. Kuts ja jam yja'ttøø, winets ja myigu'uk ttukmadoodøø jøts ja nika' yjanchja'wiyi.

Ku ja Jesús ttaguwa'an̄iyi'ñ ja tunk ja pyabøjkpitøjk

14 Waani et xøøw ñajxy, xjats ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø ku pyabøjkpitøjk ja jam wyinaty nimaktu'uk twindsøønidi ja kaabyajt; jamts ja møk'ampy twingugajpxiyi'ñ ja'agøjxp ku ja niti janchja'win tkamøøt'atti ku ja jadine'en kyujuunidi, kumi ka'ap ja wyinaty tø tjanchjawidi ku ja yiktukmaddooðø jøts ku ja Jesús wyinaty tø yik'ixy, ku ja wyinaty tø jadigojk yjukpyiky.

15 Yide'en ja yiknimaadyøø:

—Niyø'øygyøxti naxwii'ñit, jøts ja øgyajpxy jøts ja ømyadya'aky xkajpxwa'kxtit ma jaty ja jaa'y yjuky'atti.

16 Pøni pøn øts xjanchja'wip jøts pøni pøn nøbajtp, ja' nøjkx nitso'ok'ajtp ja y'anmija'win; jøts pøni pøn øts xkajanchja'wip, ja' yiktagubatp ja pyøky.

17 Ja jaa'y pøn øts xjanchja'widip, yide'en idø'øn ttu'undit øts køjxp: Yikpidsø'ømdip ja' ja miku'; kyajpxtip ja wenk ayuujk ja';

18 pøni ayo'ombattip ja', pøni tsu'utsidip ja' ja tsa'ñ adsu'jky, jøts pøni y'uuktip ja veneni ja', ka'ap idø'øn ja sa yjattit; jøts nayide'en ku pamaa'y ja ja'ayi tkønixajtit, jaty ja tyiktso'oktit.

Ku ja Jesús chajpejty

19 Xjats ku ja pyabøjkpitøjk ja jade'en t'uknimaay, winets ja chajpejty, ojts Dios Teety ja tsajpjøtpy yikpatøkiyi, jøts ja tpuwa'jtsiyi'ñ aga'ngyø'ampy.

20 Xjats ja pyabøjkpitøjk choo'ndøø, jøts ja ojts tkajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky øy madsoo. Ja nwindson'ajtim Jesucristo ja kø'øm pudøjkijidip, jøts nay ja Jesús ja tmøøy ja myøk'ajtin jøts ja ttu'undit jade'en midi nipøn jaa'y ya naxwiiñ kyajajtpy, paty ja mayjaa'y ja

tjanchja'widi dø'ø'n ja pyabøjkpitøjk ja kyajpxy.
Jade'en idø'ø'n ja y'ejxi.

**Ja ɔgyajpxy ja ɔmyadya'aky midi xukpaajtimp
ja nitso'ok'ajtin
New Testament in Mixe, Tlahuitoltepec
(MX:mxp:Mixe, Tlahuitoltepec)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Tlahuitoltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Tlahuitoltepec [mxp], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Tlahuitoltepec

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

422dcf73-46a5-5403-b423-8406ed76ac1d